

Univerzitet u Sarajevu

**CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE
PROF. DR. ZDRAVKO GREBO**

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

**EVROPSKI REGIONALNI MASTER PROGRAM
DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA U JUGOISTOČNOJ EVROPI**

**UNIVERZITET U SARAJEVU-UNIVERZITET U BOLONJI
(DVOJNA DIPLOMA)**

Voditelji studijskog programa:

**Asim Mujkić, Univerzitet u Sarajevu
Marco Borraccetti, Univerzitet u Bolonji**

Sarajevo, maj 2025. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	2
1. OPŠTI DIO	3
1.1. Naziv programa, tip, nivo, cilj i nosioc programa.....	3
1.2. Naučna/umjetnička polja kojima studijski program pripada.....	3
1.3. Organizacija i trajanje studijskog programa te minimalni broj ECTS bodova potrebnih za završetak studija	3
1.4. Jezik na kojem se studijski program izvodi	4
1.5. Odgovarajući i transparentni selekcijski postupci za upis na studijski program.....	4
1.6. Kvalifikacije koje se stiču po okončanju programa	5
1.7. Prohodnost studija	5
1.8. Skala bodovanja i ocjenjivanja	5
1.9. Osiguranje kvaliteta	6
2. OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA	8
2.1. Ishodi učenja na nivou studijskoga programa definiranim u skladu sa Osnovama kvalifikacijskog okvira	8
2.2. Nastavni plan - popis obaveznih i izbornih predmeta s brojem ECTS bodova i brojem kontakt sati nastave potrebnim za njihovu izvedbu	9
2.3. Informacije o strukturi studija i uslovima upisa u sljedeći semestar.....	10
2.4. Načini dokumentovanja praktične nastave	10
2.5. Informacije o načinu završetka studija	11
2.6. Opis svakoga predmeta na studiju (SP2 OBRASCI)	11

1. OPŠTI DIO

1.1. Naziv programa, tip, nivo, cilj i nosioc programa

Naziv: Evropski regionalni master program Demokratija i ljudska prava u jugoistočnoj Evropi

Tip i nivo: ciklično obrazovanje, master studij (II ciklus), VII stepen

Opšti ciljevi studijskog master programa:

- Kvalitetno obrazovanje budućih profesionalaca, istraživača i akademskih radnika, koji imaju napredna znanja, vještine i kompetencije iz ljudskih prava i demokratije, sa regionalnom ekspertizom, odnosno fokusom na jugoistočnu Evropu.
- Osposobljavanje za praktičan rad u međunarodnim organizacijama, nevladinom sektoru, akademskim institucijama i javnoj upravi kroz interdisciplinarni pristup i profesionalnu praksu.
- Osposobljavanje za kritičku analizu i doprinos društvenim promjenama i razvoju u polju demokratije i ljudskih prava
- Doprinos dubinskom razumijevanju ljudskih prava i njihove provedbe u regionu jugoistočne Evrope
- Razvoj naprednih analitičkih i istraživačkih vještina potrebnih za kritičku analizu političkih i pravnih sistema, politika i društvenih pojava povezanih s demokratizacijom i zaštitom ljudskih prava.
- Unapređenje sposobnosti za akademsko pisanje i istraživanje, uključujući metodologiju u društvenim naukama i humanistici kroz interdisciplinarnan pristup.
- Razvoj dijaloških i komunikacijskih kompetencija, te kritičkog mišljenja i suradnje.
- Podsticanje regionalne saradnje i interkulturalnog dijaloga kroz obrazovanje međunarodnih studenata, akademsku mobilnost, zajedničke istraživačke projekte i međunarodne konferencije.

1.2. Naučna/umjetnička polja kojima studijski program pripada

Studijski program je interdisciplinaran, te pripada području društvenih nauka i humanistike. Od naučnih polja, kroz različite predmete zastupljene su filozofija, političke nauke, sociologija, socijalni rad i pravo.

1.3. Organizacija i trajanje studijskog programa te minimalni broj ECTS bodova potrebnih za završetak studija

Master program Demokratija i ljudska prava u jugoistočnoj Evropi je jednogodišnji interdisciplinarni magistarski program. Izvodi se i organizira u skladu sa pravilima zasnovanim na evropskom sistemu prijenosa bodova (ECTS). Nastava se izvodi u Centru za interdisciplinarnu studiju Univerziteta u Sarajevu; stažiranje obavlja u partnerskim organizacijama, nacionalnim institucijama i organizacijama civilnog društva širom jugoistočne Evrope; a mobilnost u Italiji organizuje Univerzitet u Bolonji u Rezidencijalnom Univerzitetskom centru Bertinoro.

Izvodi se tokom dva semestra:

I semestar: 30 ECTS

- Filozofija i teorija ljudskih prava i demokratije 5 ECTS
- Nacionalizam, identitet i konflikt 6 ECTS
- Demokratizacija i EU integracija 7 ECTS
- UN i Evropski sistem ljudskih prava 8 ECTS
- Metodologije istraživanja 4 ECTS

II semestar: 30 ECTS

- Mir i ljudska prava 5 ECTS
- 1 Izborni predmet 3 ECTS (Dječija prava; Migracije i ljudska prava; Prava okoliša i globalni izazovi)
- Studentska praksa 7 ECTS
- Pisanje i odbrana završnog rada 15 ECTS

Studij nosi 60 ECTS bodova, koliko je minimalno i potrebno za završetak studija, i može se pohađati samo u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta.

1.4. Jezik na kojem se studijski program izvodi

Studijski program se u cjelosti izvodi na engleskom jeziku.

1.5. Odgovarajući i transparentni selekcijski postupci za upis na studijski program

Upis na ERMA program vrši se u skladu sa Pravilima studiranja za prvi i drugi ciklus studija, integrisani, stručni i specijalistički studij Univerziteta u Sarajevu. Konkurs za upis studenata u prvu godinu II ciklusa studija javno se objavljuje na web stranici Univerziteta u Sarajevu i u dnevnim novinama, uz prethodnu saglasnost nadležnog Ministarstva, najkasnije dva mjeseca prije početka akademske godine. Konkurs se objavljuje na engleskom jeziku putem web stranica CIS-a, UNSA i Globalnog kampusa ljudskih prava te se aktivno promovira putem društvenih mreža.

Selekcija i upis se temelje na transparentnim i jasno definiranim kriterijima. Uvjet za upis je prethodno završen studij u oblasti humanističkih i društvenih nauka uz minimalnih 240 ECT bodova, te se u obzir pri rangiranju uzima isključivo uspjeh iz prethodnog obrazovanja. Upis ne uključuje provjeru znanja.

ERMA kao međunarodni program također uzima u obzir porijeklo studenata, kroz jasno definisane ciljne grupe grupe, te se formiraju tri rang liste: studenti iz zemalja jugoistočne Evrope; iz zemalja Evropske unije i Azerbejdžana, te studenti iz ostalih zemalja. Ovaj kriterij je usklađen sa zakonskim odredbama i analizom potreba društva, kao i s projektom zasnovanim donatorskim resursima dostupnim za realizaciju ovog studijskog programa.

Nastava se održava na engleskom jeziku, te je tečno poznavanje engleskog jezika preduslov za prijem na program. Master program priznaje međunarodne certifikate o poznavanju jezika kako slijedi:

1. TOEFL – min. 560 za pismeni test, 220 za test na kompjuteru, i ne manje od 83 za online testiranje (IBT).
2. IELTS BRITANSKOG VIJEĆA: minimum 6.5 i ne manje od 6.0 u pojedinačnim podsekcijama.
3. Cambridge C1 (CAE) and C2 (CPE)
4. Duolingo test certifikat- min. 115 bodova

Aplikanti/-ce kojima je engleski jezik maternji, te oni koji su tokom univerzitetskog školovanja imali nastavu na engleskom jeziku svoje kompetencije potvrđuju kroz transkripte i certifikate koje su izdali njihovi univerziteti.

Odabir studenata vrši Nastavno naučno vijeće studija, te usvaja Vijeće CIS-a, a na osnovu aplikacijskog formulara i sljedećih dokumenata koje su aplikanti dužni dostaviti na engleskom jeziku:

- Popunjen online prijavni formular
- Univerzitetska diploma (BA i MA)
- Transkript ocjena (BA i MA)
- Uvjerenje o poznavanju Engleskog jezika
- Uvjerenje o državljanstvu
- Rodni list
- Skenirana prva stranica pasoša

1.6. Kvalifikacije koje se stižu po okončanju programa

Studenticama i studentima se po ispunjavanju svih obaveza predviđenih studijskim planom i programom dodjeljuju dvije diplome: Univerziteta u Bolonji i Univerziteta u Sarajevu.

Akadska titula i stručno zvanje nakon završenog II ciklusa: stručni stepen – magistar/magistra ljudskih prava i demokratije. (eng. Master of Human Rights and Democracy)

1.7. Prohodnost studija

Uslov za upis je minimalnih 240 ECTS kredita stečenih kroz prethodni nivo studija na univerzitetima u BiH i inostranstvu. Nakon ispunjavanja svih obaveza i sticanja 60 ECTS kredita, magistri i magistre programa imaju u zbiru 300 ECTS što osigurava prohodnost na III ciklus studija.

1.8. Skala bodovanja i ocjenjivanja

Dodjela ECTS bodova i ocjenjivanje se vrši tokom svakog predmeta na osnovu prisustva na nastavi i aktivnog učešća tokom predavanja, seminarskih radova i eseja; usmenih i pismenih ispita te kvalitete izrade i odbrane magistarske teze. Također, studenti/-ce su obavezni

popuniti evaluacije za svaku od komponenti programa. Studenti i studentice su obavezni pripremati se za predavanja iščitavanjem obavezne literature prije nastave. Moraju pratiti najmanje 80% svih predavanja i aktivno učestvovati u nastavi. Pohađanje svih komponenti studija je obavezno. Ocjenjivanje svih studijskih predmeta kao i završnog rada se vrši u skladu sa sljedećom skalom:

Opisna ocjena	Međunarodni okvir	Broj bodova	Univerzitet u Sarajevu	Univerzitet u Bolonji
Izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama	A	95-100	10	30 honors - 30
Iznad prosjeka, sa ponekom greškom	B	85-94	9	29-28
Prosječan, sa primjetnim greškama	C	75-84	8	27-25
Općenito dobar, sa značajnim nedostacima	D	65-74	7	24-21
Zadovoljava minimalne kriterije	E	55-64	6	20-18
Ne zadovoljava minimalne kriterije	F	< 54	5	<18

1.9. Osiguranje kvaliteta

Postupak osiguranja kvaliteta provodi se u skladu sa uspostavljenim sistemom osiguranja kvaliteta Univerziteta u Sarajevu. Polazna normativna osnova sistema osiguranja i upravljanja kvalitetom su opći akti Univerziteta, a posebno:

- a) Statut Univerziteta u Sarajevu
- b) Pravilnik o sistemu osiguranja i upravljanja kvalitetom Univerziteta u Sarajevu
- c) Pravila studiranja za prvi, drugi ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij,
- d) Pravilnik o studentskoj evaluaciji rada akademskog osoblja i uspješnosti realizacije studijskih programa i nastavnih planova i programa,
- e) Pravilnikom o postupku usvajanja i izmjene studijskih programa na Univerzitetu u Sarajevu
- f) Politika kvaliteta studijskih programa

Centar za interdisciplinarne studije prof. dr. Zdravko Grebo teži stalnom unapređivanju kvaliteta studijskih programa, naročito zbog velike relevantnosti ponuđenih visokoobrazovnih kvalifikacija na tržištu rada. Očuvanje i podizanje kvaliteta nastave i procjena uspješnosti izvedbe studijskog programa je strateška vrijednost CIS-a kao podorganizacije jedinice Univerziteta u Sarajevu. U tom cilju CIS nastoji osnažiti i povećavati svoje resurse, stvarati razvojne planove na osnovu pokazatelja u evropskom prostoru visokog obrazovanja, važećih zakonskih propisa, preporuka Agencije za nauku i visoko obrazovanje te preporuka i općih akata Univerziteta u Sarajevu. Sistem praćenja kvaliteta je formaliziran i vezuje se za: samovrednovanje i vanjsko vrednovanje. Kvalitet i uspješnost studija prati se na nivou cjelokupnog studija i u nadležnosti je Vijeća Centra.

Unutar CIS-a djeluje Odbor za osiguranje kvaliteta. Kontinuirano se vrši evaluiranje izvođenja nastave prema proceduri koja se sprovodi na drugom ciklusu studija, što podrazumijeva:

- studentsku evaluaciju sadržaja i načina provođenja programa; nastavnika od strane studenata; predavanja, tematske relevantnosti, dostupnosti resursa za proces učenja i podučavanja, podrške, i ukupnog programa.
- analizu prolaznosti na ispitima; analizu uspješnosti završavanja studija;
- Periodičnu evaluaciju izvedbenog plana i programa od strane participirajućih nastavnika

Informisanje javnosti o studijskom programu vrši se putem web stranice i oglasne ploče Centra za interdisciplinarne studije (informacioni paket, raspored predavanja, javnost ispita, javnost odbrane završnog rada) a studentima su sve informacije kao i resursi za učenje dostupni putem Moodle platforme za učenje.

2. OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA

2.1. Ishodi učenja na nivou studijskoga programa definiranim u skladu sa Osnovama kvalifikacijskog okvira

Nakon završenog studijskog programa student/-ica:

ZNANJA

- Demonstrira sistematično znanje i razumijevanje teorijskih postulata i savremenih problema u polju ljudskih prava i demokratije iz interdisciplinarne perspektive
- Posjeduje znanja o specifičnostima postkonfliktnih društava i tranzicijskih procesa u Jugoistočnoj Evropi.
- Poznaje napredne istraživačke metode potrebne za analizu različitih kompleksnih društvenih procesa u oblasti demokratije i ljudskih prava
- Poznaje Evropske i UN pravne okvire i sisteme zaštite ljudskih prava

VJEŠTINE

- Ima napredno poznavanje demokratskih sistema, ljudskih prava i njihovog razvoja, posebno u kontekstu Jugoistočne Evrope.
- Pokazuje napredne analitičke i istraživačke vještine potrebne za kritičku analizu političkih i pravnih sistema, politika i društvenih pojava povezanih s demokratizacijom i zaštitom ljudskih prava.
- Ima sposobnost razvijanja teorijski ispravnih i metodološki održivih istraživačkih projekata i izrade izvještaja o istraživanju
- Demonstrira napredne sposobnosti akademskog pisanja i istraživanja, te primjene odgovarajuće metodologije istraživanja u oblasti demokratije i ljudskih prava
- Sa lakoćom primjenjuje stečeno znanje i razumijevanje za rješavanje problema unutar interdisciplinarnog konteksta ljudskih prava i demokratije
- Primjenjuje konceptualno i apstraktno razmišljanje te kreativnost za iznalaženje alternativnih rješenja za društvene probleme u oblasti demokratije i ljudskih prava

KOMPETENCIJE

Profesionalne:

- Ima sposobnost rada u multikulturnim timovima i na međunarodnim projektima koji uključuju zaštitu ljudskih prava, demokratizaciju i razvoj civilnog društva.
- Integrira stečena znanja pri bavljenju složenim društvenim problemima u oblasti demokratije i ljudskih prava
- Demonstrira sposobnost kompleksnog razmišljanja o socijalnim i etičkim odgovornostima vezanim za primjenu znanja i sudova u ovoj oblasti
- Efikasno prenosi znanja, razmišljanja i zaključke o temama koje studijski program pokriva, uz korištenje odgovarajućeg jezika, auditoriju koji nije i koji jeste specijalizovan, jasno i nedvosmisleno.

Lične:

- Može da podigne svoje znanje na višu razinu, produbi razumijevanje svog područja studija, kontinuirano razvija lične vještine kroz samostalno učenje i razvoj
- Pokazuje sposobnost kontinuiranog učenja i nastavka studija na samostalan i samousmjeren način
- Sposoban/-na je konstruktivno i efikasno surađivati unutar međunarodnih i interdisciplinarnih timova
- Aktivno vodi i pokreće inicijative te doprinosi društvenim promjenama i razvoju u oblasti demokratije i ljudskih prava

2.2. Nastavni plan - popis obaveznih i izbornih predmeta s brojem ECTS bodova i brojem kontakt sati nastave potrebnim za njihovu izvedbu

I SEMESTAR	NAZIV PREDMETA	ECTS	SATI (p+v)
DHRFH101	FILOZOFIJA I TEORIJA LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRATIJE	5	40
DHRNI102	NACIONALIZAM, IDENTITET I KONFLIKT	6	46
DHRDI103	DEMOKRATIZACIJA I EU INTEGRACIJA	7	50
DHRPS104	UN I EVROPSKI SISTEMI LJUDSKIH PRAVA	8	58
DHRRM105	METODOLOGIJE ISTRAŽIVANJA	4	42
UKUPNO		30	236
II SEMESTAR	NAZIV PREDMETA	ECTS	SATI (p+v)
DHRPH206	MIR I LJUDSKA PRAVA	5	40
-	IZBORNI PREDMET	3	16
DHRIN207	PRAKSA	7	160
DHRMT208	IZRADA I ODBRANA ZAVRŠNOG RADA	15	
UKUPNO		30	216

	IZBORNI PREDMETI		
DHREL201	PRAVA DJETETA	3	16
DHREL202	MIGRACIJE I LJUDSKA PRAVA	3	16
DHREL203	PRAVO OKOLIŠA I GLOBALNI IZAZOVI	3	16

2.3. Informacije o strukturi studija i uslovima upisa u sljedeći semestar

U primjeni Evropskog sistema prijenosa bodova (ECTS) polazi se od dogovora, prihvaćenog u čitavom evropskom prostoru visokog obrazovanja, da rad potreban za savladavanje jedne akademske godine studija iznosi 60 ECTS bodova.

Ovaj jednogodišnji interdisciplinarni master studij nosi 60 ECTS bodova koliko je minimalno i potrebno za završetak studija, i može se pohađati samo u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta. Sastoji od 6 obaveznih predmeta, 1 izbornog predmeta, prakse te izrade i odbrane završnog rada.

Izvodi se tokom dva semestra:

I semestar: 30 ECTS

- Filozofija i teorija ljudskih prava i demokratije 5 ECTS
- Nacionalizam, identitet i konflikt 6 ECTS
- Demokratizacija i EU integracija 7 ECTS
- UN i Evropski sistemi ljudskih prava 8 ECTS
- Metodologije istraživanja 4 ECTS

II semestar: 30 ECTS

- Mir i ljudska prava 5 ECTS
- 1 Izborni predmet 3 ECTS
(Dječija prava; Migracije i ljudska prava; Prava okoliša i globalni izazovi)
- Studentska praksa 7 ECTS
- Pisanje odbrana završnog rada 15 ECTS

Studenti/ce mogu pristupiti odbrani završnog rada po uspješnom završetku svih prethodnih obaveza, uključujući i obaveznu praksu.

Studenti i studentice tezu pišu pod supervizijom mentora. Pisanje završnog rada u Italiji obavlja se tokom 30 dana u junu i julu. U obavezi su predati radnu verziju završnog rada programu na provjeru originalnosti te supervizoru na finalnu reviziju krajem studijskog boravka u Italiji. Studenti/-ce koji ne predaju radnu verziju krajem studijskog boravka u Italiji, rad brane u narednoj akademskoj godini. Finalna korigovana verzija rada u potpunosti usklađena se predaje do početka septembra. Odbrana završnog rada održava se u Sarajevu krajem septembra, nakon čega slijedi ceremonija dodjele uvjerenja o magistriranju, a kasnije, po završetku administrativnih procedura, i dodjela diploma.

2.4. Načini dokumentovanja praktične nastave

Program kao integralni dio nastavnog plana i programa ima obaveznu profesionalnu studentsku praksu u trajanju od 4 sedmice u punom radnom vremenu (7 ECTS). Studentice i studenti praksu rade u partnerskim organizacijama i institucijama pod stručnom

supervizijom, te ECTS kredite dobijaju ukoliko prođu odgovarajuće provjere, tj. predaju dnevnik rada i izvještaj o obavljenoj praksi, uz detaljan evaluacijski izvještaj od strane stručnjaka iz prakse – mentora iz organizacije u kojoj je praksa obavljena. Studenti/-ce ne mogu obavljati stručnu praksu u zemlji iz koje dolaze (državljanstvo) jer je praksa dio programske mobilnosti unutar regiona.

Interakcija sa profesionalnom praksom se tokom studija osigurava i kroz gostujuća predavanja stručnjaka, studijske posjete međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva.

Studentice i studenti tokom studija također slušaju predmet metodologije istraživanja (4 ECTS) koji pored teorijskih predavanja sadrži i niz praktičnih seminara kojima se izgrađuju njihove vještine akademskog pisanja te obavljanja istraživanja, osmišljavanja i pisanja završnog rada koji ima istraživačku komponentu.

2.5. Informacije o načinu završetka studija

Studijski program se završava polaganjem svih ispita i izradom i odbranom završnog-magistarskog rada.

Predmetni nastavnici/ice, u konsultacijama sa gostujućim nastavnicima/icama i stručnim saradnicima/icama, obavezni su predložiti jedan ili više naslova tema za izradu završnog-magistarskog rada sa odgovarajućim obrazloženjem najkasnije do kraja prvog semestra. Student/ica može sam/a predložiti temu uz konsultacije sa mentorom/icom kojeg/u biraju sami. Tema (područje) završnog-magistarskog rada se bira iz područja studijskog programa. Student/ica bira temu završnog rada nakon završetka I semestra, a najkasnije do početka II semestra, a temu formalno prijavljuje prema proceduri najkasnije do kraja aprila.

Prijava, izrada, odbrana i objavljivanje završnog-magistarskog rada regulisano je pravilima studiranja na Univerzitetu u Sarajevu.

Završni – magistarski rad, nakon pozitivne ocjene članova komisije za ocjenu i odbranu završnog rada, brani se javno. Javne odbrane se održavaju u Sarajevu, Bosni i Hercegovini pred tročlanom komisijom. Završni rad se ocjenjuje.

Magistrima/magistrama se dodjeljuju dvije diplome: Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Bolonji.

2.6. Opis svakoga predmeta na studiju (SP2 OBRASCI)

CIS Centar za interdisciplinarne studije
Univerziteta u Sarajevu
prof. dr. Zdravko Grebo

Obrazac SP2

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE
“Prof. dr. Zdravko Grebo”

Stranica 1 od 6

OPIS predmeta

Šifra predmeta: DHRFH101	Naziv predmeta: FILOZOFIJA I TEORIJA LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRATIJE		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 5
Status: OBAVEZAN	Ukupan broj sati: 40 Predavanja 40		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Glavni cilj kursa je upoznati studentice i studente sa filozofskim i teorijskim izvorima demokratije i ljudskih prava, kao i savremenim teorijskim raspravama, kroz interdisciplinarni pristup.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	- FILOZOFIJA LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRATIJE - PRAVDA, JEDNAKOST I SOLIDARNOST: TEORIJE I DEBATE - POLITIKE IDENTITETA I LJUDSKA PRAVA - SAVREMENE TEORIJE DEMOKRATIJE - TEORIJE I PRAKSE DRŽAVLJANSTVA I GRAĐANSTVA		
Ishodi učenja:	Znanje: Studenti će: · poznavati u intelektualnu historiju temeljnih pojmova ljudskih prava i demokratije · razumjeti ključne paradokse i probleme koji su oblikovali samorazumijevanje moderne političke zajednice i dominiraju savremenim raspravama o moralnim i političkim temeljima globalne političke zajednice; · poznavati razvoj demokratske političke teorije nakon klasičnih teorija demokratije. · razumjeti ljudska prava i demokratiju u kontekstu građanstva, nacionalizma i moderne političke zajednice, različitih vrsta jednakosti; · dubinski razumijevati ulogu solidarnosti, na primjer, u društvenim pokretima i politikama na sjecištu identitetske politike i ljudskih prava. · Poznavati glavne teorije socijalne pravde, savremene teorije demokratije i građanstva te njihovu međusobnu povezanost s ljudskim pravima.		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 6

	Vještine i kompetencije: Studenti će biti sposobni da: · Analiziraju savremene probleme vezane za ljudska prava i demokratiju na globalnom i regionalnom nivou. · Pokažu dubinsko razumijevanje intelektualne historije razvoja ideja o ljudskim pravima i demokratiji. Koriste teorijske okvire za analizu aktuelnih globalnih pitanja. · Kritički se uključuju u interdisciplinarne rasprave o ljudskim pravima i demokratiji. · Primijene otvoreni kritički perspektivizam
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti.
Cilj održivog razvoja (SDG)	Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje Cilj 5: Rodna ravnopravnost Cilj 10: Smanjenje nejednakosti Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Provjera znanja sastoji se od: - Seminarskog rada 50% - Usmenog ispita 50% 5 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem seminarskog rada - bodova osvojenih vrednovanjem usmenog ispita Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura²:	Obavezna : Baker, John: What is participatory democracy?. In: Community Workers Co-Operative. Strategies to Encourage Participation: a

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 3 od 6

	series of practical case studies from local, regional and national development in Ireland. Community Workers Co-Operative, 1997. Bauman, Zygmunt. “Freedom From, In and Through the State: T.H.Marshall’s Trinity of Rights Revisited “ in Theoria, December 2005. Benhabib, Seyla. 2002. The Rights of Others. Cambridge. Pp.213-221. Chambers, Simone (2003). “Deliberative Democratic Theory”, Annual Review of Political Science. Vol.6. 307-326. Chantal Mouffe, The Return of the Political (2000) pp. 1-19 Costas Douzinas: “The end of human rights?” in Human Rights and Empire. The political philosophy of cosmopolitanism, Routledge-Cavendish, 2007; pp.: 3-33; Donati, Pierpaolo (2013). “Social Capital and Associative Democracy: a Relational Perspective”, Journal for the Theory of Social Behavior, Vol.44, No1: 24-45. Émile Durkheim, The Division of Labor in Society (1997) <u>pp. 68-78</u> Gillens, Martin and Page, Benjamin I. (2014). “Testing Theories of American Politics: Elites, Interest Groups, and Average Citizens”, Perspectives on politics, Vol.12, No.3: 564-581. Habermas, J., “The European Nation-State: On the Past and Future of Sovereignty and Citizenship,” Public Culture 10:2 (1998): 397-416, 404 Hannah Arendt: “The Decline of the Nation-State and the End of the Rights of Man”, Hannah Arendt, The Origins of Totalitarianism, San Diego, New York, London: A Harvest Book, Harcourt Brace & Co., 1976; pp.: 267-304; Isin, E. (2009), ‘Citizenship in Flux: The Figure of Activist Citizen’, Subjectivity, 29: 367-88. John Rawls, A Theory of Justice (1971) pp.47-55 Joppke, Christian. “Transformation of Citizenship: Status, Right, Identity”. Citizenship Studies, Vol. 11, No.1, February, 2007:37-48. Judith Butler: “Precarious Life and the Ethics of Cohabitation”, Judith Butler, Notes Toward a Performative Theory of Assembly, Cambridge, London: Harvard University Press, 2015; pp.: 99 - 122.
--	---

Martha Nussbaum, Creating Capabilities: The Human Development Approach (2011) pp. 17-28

Michael Ignatieff: “Human Rights as Politics”, The Tanner Lectures on Human Values, Delivered at Princeton University, April 4–7, 2000; pp.: 287-319;

Nancy Fraser, Scales of Justice: Reimagining Political Space in a Globalizing World (2010) pp 12-24

Pateman, Carol. 1988. The Sexual Contract. Polity Press. Pp-172-208

Renteln D. Allison. 2013. International Human Rights: Universalism Versus Relativism (Classics of the Social Sciences), New Orleans: Quid Pro Books. Pp-47-70

Richard Rorty: „Justice as a larger loyalty“ in Rorty, Philosophy as Cultural Politics; Philosophical Papers Vol. 4; Cambridge University Press, 2007; pp.: 42-55;

Robert Nozick, Anarchy, State, and Utopia (1974) pp. 149-161

Seyla Benhabib, On the Unity and Diversity of Human Rights, Proceedings and Addresses of the American Philosophical Association, Vol. 81, No.2 (Nov., 2007), pp. 7-32

Štiks, I. (2013), ‘A laboratory of citizenship: shifting conceptions of citizenship in Yugoslavia and post-Yugoslav states’, in J. Shaw and I. Štiks (eds), Citizenship after Yugoslavia, Abingdon: Routledge

Dopunska:

Butler, Laclau, Žižek, Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left (2011)

Calhoun, Craig, (ed,). (1992). Habermas and the Public Sphere. Cambridge and London: MIT Press. Putnam, Robert D. (2001). Bowling Alone – the Collapse and Revival of the American Community.

Dahl, Robert. (1996). “The Elitist Theory of Democracy”, The American Political Science Review, Vol.60, No.2 (June 1996): 296-305.

David Harvey, Brief History of Neoliberalism (2005)

De Tocqueville, Alexis (2003). Democracy in America. New York: Penguin Press.

Farely, Colin. (ed). (2004). Contemporary Political Theory. London, Thousand Oaks and New Delhi: Sage Publications

Frantz Fanon, The Wretched of the Earth, (1961)

Freedman, J. (2007) Women, Islam and Rights in Europe: Beyond a Universalist/Culturalist Dichotomy. Review of International Studies 33, 29–44.

Habermas, Jurgen. (1984). The Theory of Communicative Action, Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society. Boston: Beacon Press.

Held, David. (1996). Models of Democracy (2nd edition). Stanford: Stanford University Press.

History of Political Philosophy, Leo Strauss and Joseph Cropsey eds., The University of Chicago Press, 1987

John Locke, Two Treatises of Government,

Judith Butler, Precarious life: the powers of mourning and violence (2004)

Lijphart, Arent. (1999). Patterns of Democracy – Government Forms and Performance in 36 countries. New Haven and London: Yale University Press.

Lopez, Matias. (2013). “Elite theory”, Sociopedia.isa, DOI: 0.1177/2056846013112. available at <http://www.sagepub.net/isa/resources/pdf/elitetheory.pdf>

MacDonald, Margaret. „Natural Rights“ in Theories of Rights, Waldron, Jeremy (ed.), Oxford University Press, 1992;

Parisi, Laura. 2017. Feminist Perspective of Human Rights.

Pateman, Carol. (2012) “Participatory Democracy Revisited”, APSA presidential address, Vol.10, No.1.(March 2012): 7-19.

Post, Robert (2011). “Participatory Theory as a Theory of Free Speech: a Reply”, Virginia Law Review, Vol.97, No.3 (May 2011): 617-632.

Ronald Dworkin, Taking Rights Seriously, Harvard University Press, 1978; pp.: 266-291;

Saskia Sassen, Expulsions: Brutality and the Complexity in the Global Economy (2014)

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 6 od 6
OPIS predmeta	

	Shapiro, Ian. (2003). The State of Democratic Theory. Princeton and Oxford: Princeton University Press. Slavoj Žižek: “Against Human Rights, new left review 34 july-aug 2005; pp.: 115-131; Steans, Jill. 2007. Debating women’s human rights as a universal feminist project: defending women’s human rights as a political tool The Human Rights Reader. Major Political Essays, Speeches, and Documents from Ancient Times to the Present (Second Edition), Micheline R. Ishay ed. Routledge, 2007; (545 pages); Thomas Paine, Rights of Man I, II; Edmund Burke, Reflections; UN Beijing Platform for Action (1995). At www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/ UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW). Yanis Varoufakis, And The Weak Suffer What They Must? (2016) York, London, Toronto and Sydney: Simon and Schuster Paperbacks.
--	--

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
	Stranica 1 od 7

Šifra predmeta: DHRNI102	Naziv predmeta: NACIONALIZAM, IDENTITET I KONFLIKT		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: OBAVEZAN		Ukupan broj sati: 46 Predavanja 42 Tematski izlet 4	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Predmet istražuje nacionalizam, identitet i sukobe te njihovu međusobnu interakciju. Nacionalizam se proučava iz perspektive teorije i povezanosti s religijom i kulturom, kao i u historijskom, institucionalnom i političkom kontekstu relevantnih primera. Kurs takođe ispituje formiranje i promjene identiteta, uključujući ne samo naciju i etnicitet, već i rod, klasu, rasu, dob i seksualnost. Ove teme se dodatno razmatraju kroz savremene debate o etničkim i nacionalnim sukobima te upravljanju sukobima. Glavni fokus je na demokratiji u pluralnim društvima i osporavanim državama putem državnih strategija integracije, teritorijalnog pluralizma i zajedničkog vršenja vlasti predstavnika pluralnog društva, kao i zaštite prava manjina. Sve teme su kontekstualizirane unutar savremenih sukoba u jugoistočnoj Evropi i šire, kroz interdisciplinarnu perspektivu.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	1. NACIONALIZAM, SAMOOPREDJELJENJE I RASPAD JUGOSLAVIJE 2. IDENTITET, SUKOB I POMIRENJE 3. DEMOKRATIJA U PLURALNIM DRUŠTVIMA 4. RELIGIJA I DRŽAVA 5. ZAŠTITA PRAVA MANJINA U JUGOISTOČNOJ EVROPI - studijska posjeta : Mostar		
Ishodi učenja:	Znanje Studenti/-ce će: -Moći pokazati znanje i razumijevanje teorija i različitih oblika nacionalizma i srodnih pojmova, uključujući naciju, suverenitet i samoopredjeljenje; poznavanje sukoba tokom i nakon raspada Jugoslavije. -razumjeti veze između identiteta, sukoba i pomirenja.		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2 Stranica 2 od 7
--	---

	-Razumjeti načine na koje demokratija može pojačati sukobe u pluralnim društvima, ali i pružiti institucionalne i druge resurse za upravljanje sukobima i rješavanje sukoba; - poznavati integraciju, teritorijalni pluralizam i zajedničko vršenje vlasti. -znati osnovna vjerska prava i slobode u kontekstu savremeng vjerskog pluralizma; -razumjeti interakciju religije, identiteta i etniciteta. - poznavati pravni okvir za zaštitu manjinskih prava u Evropi, posebno u jugoistočnoj Evropi. Vještine i Kompetencije Studenti će biti sposobni da: -Kritički procjene i analiziraju interakcije između nacionalizma i države. -Kritički vrjednuju formiranje i promjene identiteta u odnosu na naciju, rod, klasu i rasu. -kritički analiziraju integraciju, teritorijalni pluralizam i podjelu vlasti iz teorijske i empirijske perspektive. - kritičke procjene instrumentalizacije religije u političke svrhe. - analiziraju implementaciju manjinskih prava u jugoistočnoj Evropi.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju predavanja i interaktivnih načina učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti. U sklopu kursa studenti/-ce imaju i cjelodnevni tematski izlet unutar granica Bosne i Hercegovine, tokom kojeg su organizirane posjete te relevantnim međunarodnim i nevladinim organizacijama.
Ciljevi održivog razvoja	Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje Cilj 5: Rodna ravnopravnost Cilj 10: Smanjenje nejednakosti Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Provjera znanja sastoji se od: - Esej 50% - Završnog ispita 50% 6 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu:

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 3 od 7
OPIS predmeta	

	- redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta;- - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem seminarskog rada - bodova osvojenih vrednovanjem završnog testa Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača i predmeta kao cjeline te dostupnosti obaveznih materijala, putem online upitnika.
Literatura ² :	Obavezna Baker, Catherine. 2018. Postsocialism, borders, security and race after Yugoslavia. Chapter 4 in: Baker, <i>Race and the Yugoslav Region</i>, Manchester: Manchester University Press. Brubaker, Rogers and Frederick Cooper. 2004. Beyond identity. Ch.2 in: R.Brubaker, <i>Ethnicity without Groups</i>. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 28-63. Cavanaugh, William. “Does Religion Cause Violence?” Held at the University of Western Australia, 29th May 2006. Pp 1-21 de Varennes, F., Language rights of linguistic minorities: A practical guide for implementation, UN Special Rapporteur on minority issues, https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Minorities/SR/LanguageRightsLinguisticMinorities_EN.pdf de Varennes, F., Report of the Special Rapporteur on the significance and scope of the four categories of minorities, UN Special Rapporteur on minority issues, https://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/75/211&Lang=E, paragraphs 26-70. Dragović-Soso, J. 'Why Did Yugoslavia Disintegrate? An Overview on Contending Explanations', in: John Lampe and Jasna Dragović-Soso (eds): <i>State-Collapse in South-Eastern Europe</i>, Purdue University Press, 2007, 1-39. Hromadžić, Azra. 2015. Bathroom mixing. Chapter 3 (pp. 86-102) in: Hromadžić, <i>Citizens of an Empty Nation: Youth and State-Making in Postwar Bosnia-Herzegovina</i>. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 4 od 7
OPIS predmeta	

	Jansen, Stef. 2008. Cosmopolitan openings and closures in Post-Yugoslav antinationalism. In: Magdalena Nowicka, Maria Rovisco (eds), <i>Cosmopolitanism in Practice</i>, Aldershot: Ashgate. 75-92. Jović, D: ‘The Disintegration of Yugoslavia: A Critical Review of Explanatory Approaches’. <i>European Journal of Social Theory</i>. Vol 4 (2001) (1): 101-20. Kellas, J. “The Evolution of Nationalism.” In <i>The Politics of Nationalism and Ethnicity</i>, pp 43-65. UK: Macmillan Education, 1998. Krasniqi, Vjollca, Ivor Sokolić and Denisa Kostovicova. 2020. Skirts as flags: Transitional justice, gender and everyday nationalism in Kosovo. <i>Nations and nationalism</i> 26 (2): 461-476. Lijphart, A. (2008). ‘Constitutional Design for Divided Societies’. In Lijphart, Thinking About Democracy: Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice (London: Routledge), pp. 75-88. Linz, J. and A. Stepan (1996) “‘Stateness’, Nationalism and Democratization’ in Linz and Stepan, Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-communist Europe (Baltimore: Johns Hopkins University Press), pp. 16-37. Madeley, John. “Religion and the State”, in Jeffrey Haynes (ed.). “Routledge Handbook of Religion and Politics”. Routledge, London and New York, 2009. 174 -191 McGarry, J. & O’Leary, B. (2015) ‘Territorial Pluralism: Taxonomizing Its Forms, Virtues, and Flaws’, in K. Basta, J. McGarry & R. Simeon (eds.) <u>Territorial Pluralism: Managing Difference in Multinational States</u> (Vancouver: UBC Press), pp. 13-53. Miles, William F. S. “Political para-theology: rethinking religion, politics and democracy”. <i>Third world Quarterly</i> (September 1996). 525 – 535 O’Leary, B. & McGarry, J. (2012) ‘The Politics of Accommodation and Integration in Democratic States’, in A. Guelke & J. Tournon (eds.), <u>The Study of Politics and Ethnicity: Recent Analytical Developments</u> (Leverkusen Opladen: Barbara Budrich), pp. 79-116. Opinions of the Advisory Committee on Croatia, Montenegro, and Serbia. Roter, P. (2013). Minority rights Protection in the Western Balkans Contribution. 15th anniversary of the Framework Convention for the Protection of National Minorities Council of Europe. (pp. 1-4). Strasbourg: Council of Europe. Vizi, B. (2017). “European integration and minority rights conditionality policy”. Vizi, B., Toth, N., Dobos, E. (eds.), <i>Beyond International Conditionality: Local Variations of Minority Representation in Central and South-Eastern Europe</i>. Nomos: Baden-Baden. 51-78.
--	---

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 5 od 7
OPIS predmeta	

	Vrcan, Srđan. “Faith and State: the exemplary case of former Yugoslavia”. <i>Transeuropeennes. Religions in Politics</i>. 51 – 63 Zubrzycki, Genevieve. “Religion and Nationalism: A Critical Re-examination”, in Brian S. T Turner (ed.). “The New Blackwell Companion to the Sociology of Religion”. Blackwell Publishing Ltd. 2010 606-625 Dopunska Adamson, K and Jović, D: ‘The Macedonian-Albanian Political Frontier: the Re-articulation of post-Yugoslav Political Identities’, <i>Nations and Nationalism</i>, Vol 10 (2004), Part 3 (July 2004), 293-311. Bakić-Hayden, Milica. 1995. Nesting orientalisms: The case of former Yugoslavia. <i>Slavic Review</i> 54 (4): 917-931 Berger, Peter. “The desecularization of the world: A Global Overview”, in Berger, Peter L. et al. (eds). “Resurgent Religion and World Politics”. Washington: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1999. Pp 1-18 Bieber, F: ‘Ethnopolitism and the Global Dynamics of Nationalist Mobilization’, <i>Ethnopolitics</i>, 17 (2018), 5: 558-562. Bose, S. (2007) <u>Contested Lands: Sri Lanka, Cyprus, Bosnia, Kashmir and Israel-Palestine</u> (Cambridge: Harvard University Press), Introduction, chapter 3 (Bosnia) and Conclusion. Bose, S. (2017) ‘Mostar as Microcosm: Power-Sharing in Post-War Bosnia’ in A. McCulloch and J. McGarry (eds.) <i>Power-Sharing: Empirical and Normative Challenges</i> (London: Routledge), pp. 189-2010. Bougarel, X. (1996) ‘Bosnia and Hercegovina - State and Communitarianism’ in D. Dyker & I. Vejvoda (eds.) <u>Yugoslavia and After: A Study in Fragmentation, Despair and Rebirth</u> (London: Longman), pp. 87-115. Bruce, Steve. “Religion in the modern world. From cathedrals to cults”. New York: Oxford University Press, USA, 1996. Pp 69-95 Dialogue: Jürgen Habermas and Charles Taylor in Eduardo Mendieta and Jonathan VanAntwerpen (eds.). “The Power of Religion in the Public Sphere”, Judith Butler, Jurgen Habermas, Charles Taylor, Cornel West, Afterword by Craig Calhoun; Columbia University Press, 2011. 60-69 Duijzings, Ger. 2007. Commemorating Srebrenica: Histories of violence and the politics of memory in Eastern Bosnia. In: Bougarel, Xavier, Elissa Helms and Ger Duijzings (eds.). <i>The New Bosnian Mosaic: Identities, Memories and Moral Claims in a Post-war Society</i>. Ashgate, pp. 141-166. Džankić, J and Keil, S: 'Post-Partition Citizenship Policies: Lesson from Post-Yugoslav Federal States', <i>The Journal of Federalism</i>, 51 (2020), 2: 307-326.
--	---

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 6 od 7

	Gordy, Eric. 2013. <i>Guilt, Responsibility, and Denial: The Past at Stake in Post-Milošević Serbia</i>. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. Greenberg, Jessica. 2014. <i>After the Revolution: Youth, Democracy, and the Politics of Disappointment in Serbia</i>. Stanford: Stanford University Press. Guzina, D. & Marijan, B. (2013) 'Between the Hammer and a Nail: Reconciling Power Sharing and Civil Society in Bosnia and Herzegovina and Macedonia' in S. Pavlović & M. Živković (eds.) <u>Transcending Fratricide: Political Mythologies, Reconciliations and the Uncertain Future in the Former Yugoslavia</u> (Nomos), esp. pp. 201-210. Helms, Elissa. 2013. <i>Innocence and Victimhood : Gender, Nation, and Women's Activism in Postwar Bosnia-Herzegovina</i>. Madison, WI: University of Wisconsin Press. Horowitz, D. (2014) 'Ethnic Power Sharing: Three Big Problems', <u>Journal of Democracy</u>, 25 (2), pp. 5-20. Jansen, Stef, Čarna Brković and Vanja Čelebičić (eds). 2016. <i>Negotiating Social Relations in Bosnia and Herzegovina</i>. Routledge. Jović, D: 'Communist Yugoslavia and Its Others', in: John Lampe and Mark Mazower (eds): <i>Ideologies and National Identities: the Case of the Twentieth-Century Southeastern Europe</i>. Budapest and New York: CEU Press: 277-302. (2003) Jović, D: 'Fear of Being Minority as a Cause of the post-Yugoslav Wars', <i>Balkanologie</i>, Vol 5 (2001), No 1-2, 21-37. Jović, D: 'Leninist and Stalinist Origins of Tudjman's policy of self-determination and secession', <i>Politička misao</i>, Vol 52 (2015), 1: 15-47. Jović, D: "Yugoslavia as Project and as Experiment", in Maroje Mrduljaš (ed): „Unfinished modernizations: Between Utopia and Pragmatism“, Zagreb: CCA, 2012, pp. 14-21. Lijphart, A. (2008) 'Constitutional Design for Divided Societies' in Lijphart, <u>Thinking About Democracy: Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice</u> (London: Routledge), pp. 75-88. Linz, J. & A. Stepan (1996) "'Stateness", Nationalism and Democratization' in Linz and Stepan, <u>Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-communist Europe</u> (Baltimore: Johns Hopkins University Press), pp. 16-37. Maxwell, A: 'Nationalism as Classification: suggestions for reformulating nationalism research', <i>Nationalities Papers</i>, 46 (2018), 4: 539-555. Perica, V: 'Serbian Jerusalem: Religious Nationalism, Globalization and the Invention of a Holy Land in Europe's Periphery, 1985-2017', <i>Occasional Papers on Religion in Eastern Europe</i>, 37 (2017), 6, article 3.
--	--

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 7 od 7
OPIS predmeta	

	Stjepanović, D: 'Self-determination constellations: Substate regions and citizenship in Europe', Euroborders Working Papers 06, 2017. Tešan, J: 'Defending the Nation from Her Nationalism(s)', Nationalism and Ethnic Politics, 23 (2017): 81-97. Vladisavljević, N. (2008) 'Yugoslavia's Peculiar Authoritarianism' in <u>Serbia's Antibureaucratic Revolution: Milošević, the Fall of Communism and Nationalist Mobilization</u> (Basingstoke: Palgrave Macmillan), pp. 25-50. Vladisavljević, N. (2025) 'Power Sharing without Democracy: A Comparative Historical Analysis of Power Sharing in National Self-Determination Conflicts in Yugoslavia, Bosnia and North Macedonia', <u>Europe-Asia Studies</u> (in press).
--	--

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
Stranica 1 od 8	

Šifra predmeta: DHRDI103	Naziv predmeta: DEMOKRATIZACIJA I EU INTEGRACIJA		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 7
Status: OBAVEZAN		Ukupan broj sati: 50 Predavanja 48 Studijska posjeta: 2	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti studijskog programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj kursa je upoznati studente s izazovima demokratizacije i procesima društvenih transformacija u postsocijalističkim/postratnim stvarnostima jugoistočne Evrope, kao i pružiti alate i znanja za razumijevanje procesa evropske integracije regiona zajedno s glavnim izazovima koji predstoje.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	- UVOD U EVROPSKU UNIJU - PROŠIRENJE EVROPSKE UNIJE I ZAPADNI BALKAN - DEMOKRACIJA I AUTORITARIZAM U JUGOISTOČNOJ EVROPI - VLADAVINA PRAVA NA ZAPADNOM BALKANU - CIVILNO DRUŠTVO I DRUŠTVENI POKRETI U JI EVROPI - SLOBODA MEDIJA I DEZINFORMACIJE U JI EVROPI - POSJETA EU DELEGACIJI U BIH		
Ishodi učenja:	Znanja: Studenti/-ce će: -Poznavati vrste političkih režima -Razumjeti procese demokratske tranzicije i konsolidacije, s fokusom na jugoistočnu Evropu. -Poznavati institucije Evropske Unije -Razumjeti funkcionisanje politike proširenja EU i načine na koji EU nastoji voditi političko-ekonomsku transformaciju regiona u kontekstu nedovršenih procesa rješavanja konflikata izgradnje države. Vještine: Studenti/-ce će:		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 8

	-Pokazati analitičke vještine u procjeni savremenih trendova demokratizacije i autokratizacije, kao i procesa i politika proširenja EU u regionu jugoistočne Evrope. Kompetencije: Studenti/-ce će biti u stanju da: -Upotrijebe teorijske okvire za kritičku analizu empirijskih aspekata demokratizacije. -koriste glavne instrumente/indekse za ocjenu tipova režima (Bertelsmann Stiftung Index, Nations in Transit itd.) -kritički procijene ključne političke trendove u regionu. -Evaluiraju dinamiku procesa pristupanja zemalja Zapadnog Balkana EU
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti.
Cilj održivog razvoja (SDG)	Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje Cilj 5: Rodna ravnopravnost Cilj 8: Dostojanstven rad i ekonomski rast Cilj 10: Smanjenje nejednakosti Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Provjera znanja sastoji se od: - Pismenog zadatka: kratka analiza politika 50% - Završnog testa 50% 7 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta;- aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem pismenog zadatka - bodova osvojenih vrednovanjem završnog testa Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 97. st.4 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo (36/22)

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 3 od 8
OPIS predmeta	

Literatura ² :	Obavezna Anghel, V., & Džankić, J. (2023). Wartime EU: consequences of the Russia–Ukraine war on the enlargement process. <i>Journal of European Integration</i>, 45(3), 487-501. Baća, Baća (2023) “Enacting Resistance, Performing Citizenship: Trajectories of Political Subjectification in the Post-Democratic Condition”. <i>Sociology</i> 57(1): 175–192. Bieber, F. 2018. Belated Transitions in South Eastern Europe. In: Fagan A. and P. Kopecký (eds.). <i>Routledge Handbook of Easter European Studies</i>. Routledge, 27–38. Bunce, V.J. & S.L. Wolchik. 2011. <i>Defeating Authoritarian Leaders in Postcommunist Countries</i>. Cambridge University Press, 85–113. Costa, O., Van Hecke, S., (eds) The EU Political System After the 2019 European Elections, Palgrave Macmillan, pp 121-150 and pp. 503-516 Della Porta, Donatella (2020) “Building Bridges: Social Movements and Civil Society in Times of Crisis”. <i>Voluntas</i> 31(5): 938–948. Džihic V. & D. Segert. 2011. Lessons from “Post-Yugoslav” Democratization. <i>East European Politics and Societies</i>, 26:2, 239–253. Grbeša Zenzerović, M., & Nenadic, I. (2022). <i>Strengthening resilience to disinformation: the state of affairs and guidelines for action</i>. Agency for Electronic Media. Jacobsson, Kerstin and Korolczuk, Elżbieta (2020) “Mobilizing Grassroots in the City: Lessons for Civil Society Research in Central and Eastern Europe”. <i>International Journal of Politics, Culture, and Society</i> 33(2): 125–141. Kapidžić, D. 2025. Illiberal Politics in Southeast Europe. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Kapidžić, D. 2020. The Rise of Illiberal Politics in Southeast Europe. <i>Southeast European And Black Sea Studies</i>, 20:1, 1–18. Kmezic, M., & Bieber, F. (2020). Protecting the Rule of Law in EU Member states and Candidate Countries, Sweedish Institute for European Studies. <i>European Policy Analysis</i>, October 2020
---------------------------	--

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Levitsky, S. and L. Way. 2002. The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13:2, 51–65.

Magen, A. (2016): ‘Cracks in the Foundations: Understanding the Great Rule of Law Debate in the EU’, *Journal of Common Market Studies*, 54(5), 1050-1061.

Richter, S., & Wunsch, N. (2020). Money, power, glory: the linkages between EU conditionality and state capture in the Western Balkans. *Journal of European Public Policy*, 27(1), 41-62.

Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2020). The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*, 27(6), 814-833

Stubbs, Paul (2012) “Networks, Organisations, Movements: Narratives and Shapes of Three Waves of Activism in Croatia”. *Polemos* 15(2): 11–30.

Tamanaha, B. (2009). 'A Concise Guide to the Rule of Law' in Palombella, G. and Walker, N. *Relocating the Rule of Law*. Hart Publishing.

Dopunska

Baća, Bojan (2022) “Practice Theory and Postsocialist Civil Society: Toward a New Analytical Framework”. *International Political Sociology* 16(2): 1–21.

Baća, Bojan (2024) “Three Stages of Civil Society Development in the Global East: Lessons from Montenegro, 1989–2020”. *Political Geography* 109: 1–10.

Bermeo, N. 2016. On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy*, 27:1, 5–19.

Bieber F., 2020. *The Rise of Authoritarianism in the Western Balkans*. Palgrave Macmillan.

Bieber, F. 2017. Post-Yugoslav Patterns of Democratization. In: Ramet, S., C.M. Hassenstab and O. Listhaug (eds.). *Building Democracy in the Yugoslav Successor States*. Cambridge University Press, 39–57.

Bieber, Florian and Brentin, Dario (eds). 2018. *Social Movements in the Balkans: Rebellion and Protest from Maribor to Taksim*. London: Routledge.

Börzel, T. A., & Grimm, S. (2018). Building Good (Enough) Governance in Postconflict Societies & Areas of Limited Statehood: The European Union & the Western Balkans. *Daedalus*, 147(1), 116-127.

Börzel, T. A., Dimitrova, A., & Schimmelfennig, F. (2017). European Union enlargement and integration capacity: concepts, findings, and policy implications. *Journal of European Public Policy*, 24(2), 157-176.

Bunce V.J. and S.L. Wolchik. 2010. Defeating Dictators: Electoral Change and Stability in Competitive Authoritarian Regimes. *World Politics*, 62:1, 43–86.

Carothers, T. (2003). Promoting the Rule of law Abroad. The Problem of Knowledge. Carnegie Endowment. Rule of Law Series Working Paper. Washington: Carnegie Endowment for International Peace.

Cini, M. & Pérez-Solórzano Borragán, N. (2019). European Union Politics. Oxford University Press. (Chapters 1-3)

Dolenec, D. 2013. Democratic institutions and authoritarian rule in Southeast Europe. *ECPR Press*.

Economides, S. (2020). *From fatigue to resistance: EU enlargement and the Western Balkans*. The Dahrendorf Forum, Working Paper 17. Berlin, DE.

Ekiert, Grzegorz and Kubik, Jan (2014) “The Legacies of 1989: Myths and Realities of Civil Society”. *Journal of Democracy* 25(1): 46–58.

Elbasani, A., & Šabić, S. Š. (2018). Rule of law, corruption and democratic accountability in the course of EU enlargement. *Journal of European Public Policy*, 25(9), 1317-1335.

Elbasani, A., & Šabić, S. Š. (2018). Rule of law, corruption and democratic accountability in the course of EU enlargement. *Journal of European Public Policy*, 25(9), 1317-1335.

Epstein, R.A. (2008). The social context in conditionality: internationalizing finance in postcommunist Europe. *Journal of European Public Policy*, 15(6), 880-898.

Fagan, Adam and Sircar, Indraneel (eds) (2018) *Activist Citizenship in Southeast Europe*. London: Routledge.

Fakiolas, E. T. and N. Tzifakis, (2008). Transformation or accession? Reflecting on the EU’s strategy towards the Western Balkans. *European Foreign Affairs Review*, 13(3), 377-398.

Freyburg, T., & Richter, S. (2010). National identity matters: the limited impact of EU political conditionality in the Western Balkans. *Journal of European Public Policy*, 17(2), 263-281.

Freyburg, T., & Richter, S. (2010). National identity matters: the limited impact of EU political conditionality in the Western Balkans. *Journal of European Public Policy*, 17(2), 263-281.

Gagy, Ágnes (2021) *The Political Economy of Middle-Class Politics and the Global Crisis in Eastern Europe: The Case of Hungary and Romania*. London: Palgrave Macmillan.

Gjuzelov B. & M. Ivanovska Hadjievska. 2020. Institutional and symbolic aspects of illiberal politics: the case of North Macedonia (2006–2017). *Southeast European and Black Sea Studies*, 20:1, 41–60.

Hix, S. & Høyland, B. (2021). *The Political System of the European Union*. Palgrave Macmillan. (Selected readings on institutions and decision-making)

Hoxhaj, A. (2020). The EU Rule of Law Initiative Towards the Western Balkans. *Hague Journal of Rule of Law*, 13, 143-172.

Jacobsson, Kerstin (ed) (2015) *Urban Grassroots Movements in Central and Eastern Europe*. Farnham: Ashgate.

Jacobsson, Kerstin and Saxonberg, Steven (eds) (2013) *Beyond NGO-ization: The Development of Social Movements in Central and Eastern Europe*. London: Routledge.

Kapidžić, D. 2020. Subnational competitive authoritarianism and power-sharing in Bosnia and Herzegovina. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20:1, 81–101.

Keil, S. 2018. The Business of State Capture and the Rise of Authoritarianism in Kosovo, Macedonia, Montenegro and Serbia. *Southeastern Europe*, 42:1, 59–82.

Kmezic, M. (2020). Rule of Law and Democracy in the Western Balkans: Addressing the Gap between Policies and Practice. *Southeast European and Black Sea Studies*, Volume 20, Issue 1, 183-198.

Kochenov, D. and Pech, L. (2016) Better Late Than Never? European Commission's Rule of Law Framework and Its First Activation, 54 *Journal of Common Market Studies*, 1062–1074.

Komar, O. 2020. The elephant in the room: illiberal politics in Montenegro. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20:1, 61–80.

Mandelski, M. (2016). The EU's Pathological Power: The Failure of External Rule of Law Promotion in South Eastern Europe. *Southeastern Europe*, 39, 318-346.

Marčić, S. 2014. Informal Institutions in the Western Balkans: An Obstacle to Democratic Consolidation. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 17:1, 1–14.

Merkel, W. 2004. Embedded and defective democracies. *Democratization*, 11:5, 33–58.

Mikuš, Marek (2018) *Frontiers of Civil Society: Government and Hegemony in Serbia*. New York: Berghahn.

Nenadić, I., Carlini, R., & Spassov, O. (2024). A decade of digital transformation: Pluralism between the media and digital platforms. In *Media Pluralism in the Digital Era* (pp. 17-32). Routledge.

O'Brennan, J. (2014). On the Slow Train to Nowhere-the European Union, Enlargement Fatigue and the Western Balkans. *European Foreign Affairs Review*, 19(2), 221-242.

Pavlović, D. 2019. The political economy behind the gradual demise of democratic institutions in Serbia. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20:1, 19–39.

Perry, V. & S. Keil .2018. The Business of State Capture in the Western Balkans. An Introduction. *Southeastern Europe*, 42:1, 1–14.

Pudar Draško, G., I. Fiket & J. Vasiljević. 2000. Big dreams and small steps: comparative perspectives on the social movement struggle for democracy in Serbia and North Macedonia. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20:1, 199–219.

Richter, S., & Wunsch, N. (2020). Money, power, glory: the linkages between EU conditionality and state capture in the Western Balkans. *Journal of European Public Policy*, 27(1), 41-62.

Schimmelfennig, F. (2008). EU political accession conditionality after the 2004 enlargement: consistency and effectiveness. *Journal of European public policy*, 15(6), 918-937.

Schimmelfennig, F. (2018). *European Integration Theory*. Oxford University Press.

Stratulat, C., Kmezić, M., Tzifakis, N., Bonomi, M. and Nechev, Z. (2020). Between a rock and a hard place: Public opinion and the EU integration in the Western Balkans. Balkans in Europe Policy Advisory Group (BiEPAG), Policy Brief, December, <https://biepag.eu/wp->

<content/uploads/2021/07/Between-a-rock-and-a-hard-place-English-1.pdf>.

Strelkov, A. (2016). The EU and Rule of Law promotion in Western Balkans – a new role for Candidate states'. *East European Politics*. Volume 32, Issue 4, 505-524.

Tilly, Charles and Tarrow, Sidney (2015) *Contentious Politics*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.

Tzifakis, N. (2012). Bosnia's slow Europeanisation. *Perspectives on European politics and society*, 13(2), 131-148.

Vachudova, M.A. 2014. EU Leverage and National Interests in the Balkans: The Puzzles of Enlargement Ten Years On. *Journal of Common Market Studies*, 52:1, 122–138.

Walker, N. (2009). 'The Rule of Law and the EU: Necessity's Mixed Virtue Walker', in *Relocating the Rule of Law*. Palombella, G. & Walker, N. (eds.). Hart, p. 119-38.

Wallace, H., Pollack, M. A., & Young, A. R. (2020). *Policy-Making in the European Union*. Oxford University Press.

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
	Stranica 1 od 8

Šifra predmeta: DHRPS 104	Naziv predmeta: UN I EVROPSKI SISTEM LJUDSKIH PRAVA		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 8
Status: OBAVEZAN		Ukupan broj sati: 58 Predavanja: 56 Ekspertski seminar: 2	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj predmeta je da pruži detaljan pregled međunarodnog prava ljudskih prava, s fokusom na sisteme zaštite ljudskih prava Ujedinjenih nacija (UN) i Evrope (Evropska unija – EU, Vijeće Evrope – CoE i OSCE). Kroz njega se istražuju ključne institucije za ljudska prava, ugovori, mehanizmi sprovođenja ljudskih prava i tematske oblasti poput prava žena. Također se ispituje odnos između ljudskih prava i drugih disciplina poput novih izazova koje postavlja vještačka inteligencija. Analizom pravnih instrumenata, sudske prakse, najznačajnije literature i savremenih debata, studenti/-ce će steći kritičko razumijevanje učinkovitosti i ograničenja zaštite ljudskih prava na globalnom i regionalnom nivou.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	• UVOD U SISTEM LJUDSKIH PRAVA UJEDINJENIH NACIJA • UN KONVENCIJE I ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA • EVROPSKI SISTEM LJUDSKIH PRAVA • EVROPSKI INSTRUMENTI LJUDSKIH PRAVA • ZAŠTITA I PROVOĐENJE PRAVA ŽENA • PRAVA IZBJEGLICA U MEĐUNARODNOM I EU PRAVU • UMJETNA INTELIGENCIJA I NJEN UTICAJ NA DEMOKRATIJU I LJUDSKA PRAVA		
Ishodi učenja:	Znanje: • Pokazati napredno razumijevanje sistema ljudskih prava UN-a, uključujući mehanizme zasnovane na Povelji i ugovorima; • Identifikovati i analizirati osnovne međunarodne ugovore o ljudskim pravima, njihova nadzorna tijela i mehanizme sprovođenja; • Steći adekvatno znanje o evropskom sistemu ljudskih prava, s fokusom na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i ulogu Evropskog suda za ljudska prava, te biti u mogućnosti		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 8

	uporediti različite sisteme (CoE, EU i, gdje je relevantno, OSCE); • Razumjeti ključne pravne principe koji se odnose na prava žena, uključujući ravnopravnost spolova i zabranu diskriminacije; • Ispitati pravni okvir za zaštitu izbjeglica prema međunarodnom pravu, uključujući Konvenciju o statusu izbjeglica iz 1951. godine, njenu primjenu i razliku u odnosu na pravo ljudskih prava; • Procijeniti rastući utjecaj vještačke inteligencije (AI) na ljudska prava. Vještine: • Analizirati i tumačiti ugovore o ljudskim pravima, sudsku praksu i političke dokumente unutar sistema ljudskih prava UN-a i Evrope; • Kritički ocijeniti efikasnost mehanizama sprovođenja ljudskih prava i predložiti pravne ili političke reforme; • Primijeniti međunarodne pravne principe na savremene izazove u oblasti ljudskih prava; • Sprovoditi pravnu analizu zasnovanu na studijama slučaja, koristeći stvarne primjere kršenja ljudskih prava i odluke međunarodnih i regionalnih sudova; • Evaluirati osnovne etičke i pravne implikacije vještačke inteligencije u kontekstu prava ljudskih prava i predložiti rješenja za odgovorno upravljanje AI-jem. Kompetencije: • Pokazati sposobnost za nezavisno kritičko razmišljanje o pitanjima ljudskih prava u međunarodnim i regionalnim kontekstima; • Uporediti i kontrastirati različite pravne pristupe zaštiti ljudskih prava; • Razviti preporuke za unapređenje zaštite ljudskih prava kroz politike i zakone; • Iskazati etičko promišljanje i posvećenost zagovaranju ljudskih prava; • Uspješno primijeniti stečeno znanje i vještine u profesionalnom ili akademskom okruženju.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti.
Cilj održivog razvoja (SDG)	Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje Cilj 5: Rodna ravnopravnost Cilj 10: Smanjenje nejednakosti

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 3 od 8

	Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Provjera znanja sastoji se od: - Seminarskog rada 50% - Usmenog ispita 50% 5 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem seminarskog rada - bodova osvojenih vrednovanjem usmenog ispita Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura²:	OBAVEZNA A Union of Equality: The European Union Gender Equality Strategy 2020-2025. Antić, M., & Radačić, I. (2020). The evolving understanding of gender in international law and ‘gender ideology’ pushback 25 years since the Beijing conference on women. <i>Women’s Studies International Forum</i>, 83 (3), pp. 102-421. Benedek, W. (2023) Digital Human Rights and Artificial Intelligence, in: <i>Pravni Zapisi</i>, 14, 2, 227-237. Brian D. Lepard, International Law and Human Rights, in Thomas Cushman (ed), <i>Handbook of Human Rights</i> (Routledge 2014), 583-597. Burrell, J and Fourcade, M, The Society of Algorithms (July 2021). <i>Annual Review of Sociology</i>, Vol. 47, pp. 213-237, 2021, Vol. 47, pp. 213-237, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=3903829 or http://dx.doi.org/10.1146/annurev-soc-090820-020800

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 4 od 8
OPIS predmeta	

	Carmen Thiele, “European Human Rights System” in Mihr and Gibney (eds.), <i>SAGE Handbook of Human Rights</i>, 2014. CERD Committee, Inter-States Communications, admissibility decisions 2019. Christian Strohal, “Shooting the Messenger – The Crises of the International Protection of HR and the geopolitical OSCE Perspective” in Benedek/Czech, Heschl, Lukas and Nowak (eds.), <i>European Yearbook on Human Rights</i>, 2018, 481-494. Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. <i>University of Chicago Legal Forum</i>, (1), pp. 139 – 167. Dinah L. Shelton, <i>Advanced Introduction to International Human Rights Law</i> (chapter 3 ‘International Institutions’) (Edward Elgar 2020), 44-73. EU Action Plan on Human Rights and Democracy 2020-2024. European Convention on Human Rights 1957 Fraser, Arvonne S. "Becoming Human: The Origins and Developments of Women's Human Rights." <i>Human Rights Quarterly</i>, vol. 21, no. 4, November 1999, pp. 853-906. Gabriel. N. Toggenburg, “The EU human rights agenda: development, actors, policy framework and effectiveness” in Bard A. Andreassen (ed.), <i>Politics of International Human Rights Law</i>, Ed Elgar 2024 (final draft). HRC, General Comment No. 36 on Article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights – Right to Life, 2019 HRC, A.S., D.I., O.I. and G.D. v. Italy, 2021 (re jurisdictional issues) HRC, Ioane Teitiota v. New Zealand, 2020 (re climate change and right to life/non-refoulement) Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Rhona K. Smith, <i>International Human Rights Law</i> (chapter 4 ‘The International Bill of Human Rights’) (Oxford University Press 2022), 59-85.
--	---

Sartori, L. and Collett, C. (2025) Sociotechnical imaginaries of social inequality in the design and use of AI recruitment technology, European societies, OA.

Sartori, L. and Theodorou, A. (2021), A sociotechnical perspective for the future of AI: narratives, inequalities, and human control, Ethics and Information Technology. OA

Sartori, L., Piva R. 2025, Generative AI for work, democracy and gender: The good, the bad and the unknown, in Handbook of Human-AI Collaboration (eds. M. Chetouani, A. Nowak, P.Lukowicz), Springer. OA (in press).

The 1979 Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (CEDAW).

The 2018-2023 Council of Europe Gender Equality Strategy.

Timmer, A. (2011). Toward an Anti-Stereotyping Approach for the European Court of Human Rights, *Human Rights Law Review*, 11 (4), pp. 707 – 738.

UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), available at <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cescr>

UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), available at <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cerd/pages/cerdindex.aspx>

UN Human Rights Committee (HRC), available at www.ohchr.org/en/hrbodies/ccpr/pages/ccprindex.aspx

Wolfgang Benedek, Are the Tools of The Council of Europe Sufficient to Protect Human Rights, Democracy and the Rule of Law from Backsliding? *European Convention on Human Rights Law Review* 1 (2020), 151 – 158.

Wolfgang Benedek, The Human Rights Policy of the EU towards Western Balkan Enlargement States – Problems of Credibility and Coherence, *Festschrift Isak*, Vienna 2020, 263 -279.

Wolfgang Benedek, The Use of the Moscow Mechanism and its Potential, *Graz Law Working Paper Series*, 22/2021.

DOPUNSKA:

Cded Bias (2020), Documentary on Netflix.

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 6 od 8
OPIS predmeta	

	Cook, R. J. (1994). “Women’s International Human Rights Law: The Way Forward.” <i>Human Rights of Women: National and International Perspectives</i>, edited by Rebecca J. Cook, University of Pennsylvania Press, pp. 3 – 36. COTTER, Kelley; REISDORF, Bianca C.. Algorithmic Knowledge Gaps: A New Horizon of (Digital) Inequality. <i>International Journal of Communication</i>, https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/12450 Daniel Moeckli, Sangeeta Shah and Sandesh Sivakumaran, <i>International Human Rights Law</i> (Oxford University Press 2017). Denton, E., Hanna, A., Amironesei, R., Smart, A., & Nicole, H. (2021). On the genealogy of machine learning datasets: A critical history of ImageNet. <i>Big Data & Society</i>, 8(2). European Parliament’s Policy Department for Citizens’ Rights and Constitutional Affairs (2018). <i>Backlash in Gender Equality and Women’s and Girl’s Rights</i>. Brussels: Policy Department for Citizen’s Rights and Constitutional Affairs. Gruber, J. and Hargittai, E. (2023) The importance of algorithm skills for informed Internet use, <i>Big data & Society</i>. Hodson, Loveday, and Cecilia Medina Quiroga. “Gender Equality Untethered?: CEDAW’s Contribution to Intersectionality.” <i>Frontiers of Gender Equality: Transnational Legal Perspectives</i>, edited by Rebecca J. Cook, University of Pennsylvania Press, 2023, pp. 175–96. Hughes, M. M. (2011). Intersectionality, Quotas, and Minority Women’s Political Representation Worldwide. <i>The American Political Science Review</i>, 105 (3), pp. 604 – 620. Ilias Bandekas and Lutz Oette, <i>International Human Rights - Law and Practice</i>, Cambridge, Cambridge University Press 3rd ed. (2020). Jelić I., Mührel L., <i>The Human Rights Committee — Challenges and Prospects for Enhanced Effectiveness and Integration Get access Arrow</i>, in <i>Journal of Human Rights Practice</i>, No. 1, 2022, pp. 17-43; Jerzy Pomianowski, European Endowment for Democracy: Supporting Democracy in Times of Crises, in: Benedek/Kettemann/Klaushofer/Lukas/Nowak (eds.), <i>European Yearbook on Human Rights</i> 2016, Vienna/Graz 2017, 161-170. Joseph S., <i>Extending the Right to Life Under the International Covenant on Civil and Political Rights: General Comment 36</i>, in <i>Human Rights Law Review</i>, No. 2, 2019, pp. 347-36;
--	---

Keane D., *Mapping the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination as a Living Instrument*, in *Human Rights Law Review*, No. 2, 2020, pp. 236-268;

Kelly, K. (2020). COVID-19 Requires an Intersectional Feminist Policy Response. in: *Social Problems in the Age of COVID-19. Global Perspectives Policy Press 2*, pp. 111 – 122.

Lize R. Glass, *From Interlaken to Copenhagen – What has become of the proposals aiming to Reform the Functioning of the European Court of Human Rights?* *Human Rights Law Review*, 2020, 1-31.

Mégret F., Alston P., *The United Nations and Human Rights*, 2020; OHCHR, [Human Rights. A Basic Handbook for UN Staff](#), 2000;

Outshoorn, J. (2005). The Political Debates on Prostitution and Trafficking of Women. *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society*, 12 (1), pp. 141 – 155.

Pan K., *Difference Between the ICJ and the CERD Committee: A Comment on the Application of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Qatar v. United Arab Emirates) Case*, in *Chinese Journal of International Law*, No. 1, 2022, pp. 195-211;

Power, K. (2020). The COVID-19 pandemic has increased the care burden of women and families. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 16(1), pp. 67 – 73.

Radačić, I. (2008). Gender Equality Jurisprudence of the European Court of Human Rights. *European Journal of International Law*, 19(4), pp. 841 – 857.

Rana, B., & Perrie, V. (2019). CEDAW: A Tool for Addressing Violence against Women. In S. S. Aneel, U. T. Haroon, & I. Niazi (Eds.), *70 Years of Development: the Way Forward*. Sustainable Development Policy Institute, pp. 111 – 130.

Rezmer, J. Work-related human rights and artificial intelligence. Pp. 214- 230. in *Artificial Intelligence and International Human Rights Law*, Edited by Michał Balcerzak, Julia Kapelańska-Pręgowska.

Sartori, L. e Bocca, G. (2022), *Mind the gap(s)*, AI&Society.

Sartori, L., Piva R. 2025, *Generative AI for healthcare and education: The good, the bad, and the unknown*, in *Handbook of Human-AI Collaboration* (eds. M. Chetouani, A. Nowak, P.Lukowicz), Springer.

Sheeran S., Rodley N., *Routledge Handbook of International Human Rights Law*, 2014;

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 8 od 8
OPIS predmeta	

	Sosa, L. (2017). “Intersectionality in the Council of Europe and Inter-American System”. In: <i>Intersectionality in the Human Rights Legal Framework on Violence against Women: At the Centre or the Margins?</i>, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 121 – 168. Thornberry P., <i>The International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>, Oxford University Press, 2018; Ullmann A.J., von Staden A., <i>Challenges and Pitfalls in Research on Compliance with the ‘Views’ of UN Human Rights Treaty Bodies: A Reply to Vera Shikhelman</i>, in <i>European Journal of</i> von Arnould, K. von der Decken, M. Susi (eds), <i>The Cambridge Handbook of New Human Rights</i>, 2020; West, S.M., Whittaker, M. and Crawford, K. 2019 Discriminating Systems: Gender, Race and Power in AI. AI Now Institute Winner, L. (1977) Do Artifacts Have Politics? https://medium.com/acm-cscw/do-datasets-have-politics-804f169fbd9b Wolfgang Benedek, Digital Human Rights and Artificial Intelligence, in: <i>Pravni Zapisi</i>, 14(2023)2, 227-237. Zajcko, M. (2022) Artificial intelligence, algorithms, and social inequality: Sociological contributions to contemporary debates, <i>Sociology Compass</i>.
--	--

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
Stranica 1 od 6	

Šifra predmeta: DHRRM105	Naziv predmeta: METODOLOGIJE ISTRAŽIVANJA		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 4
Status: OBAVEZAN		Ukupan broj sati: 42 Predavanja 30 Seminari 12	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Metodologije istraživanja predstavljaju temeljni predmet svake discipline koji ima za cilj da studente obuči važnosti znanstavnog pristupa u oblasti demokratije i ljudskih prava, te da ih osposobi za dizajniranje, provođenje, obradu i interpretiranje podataka dobivenih putem kvantitativnih, kvalitativnih i miješanih istraživanja. Osim toga, cilj predmeta je omogućiti studentima da shvate temeljne principe društvenog istraživanja, razumiju konvencije i izazove akademskog pisanja i prepoznaju snage i slabosti različitih metoda istraživanja i tehnika prikupljanja podataka. U tom smislu, predmet nije namijenjen samo jačanju sposobnosti studenata za razradu relevantnih i održivih istraživačkih projekata, već i jačanju njihovih akademskih i profesionalnih profila.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	Predavanja: 1. DIZAJN ISTRAŽIVANJA I KVANTITATIVNE METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA 2. KVALITATIVNE METODE: ETNOGRAFSKO ISTRAŽIVANJE 3. UVOD U PRAVNU ANALIZU 4. KOMPARATIVNA ISTRAŽIVANJA 5. KRITIČKE STUDIJE DISKURSA Seminari: 1. UVOD U AKADEMSKO PISANJE 2. PISANJE ANALIZE POLITIKA 3. RAZVOJ PRIJEDLOGA ZAVRŠNOG RADA 4. PISANJE ZAVRŠNOG RADA		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 6

Ishodi učenja:	ZNANJE: Sveobuhvatno razumijevanje različitih metodologija istraživanja u društvenim/humanističkim naukama, uključujući dizajn istraživanja, te različite kvantitativne i kvalitativne metode prikupljanja podataka. Razumijevanje principa akademskog pisanja, analize politika, te procesa razvoja i pisanja završnog rada. VJEŠTINE: Primjena različitih kvantitativnih i kvalitativnih metoda prikupljanja podataka u praksi, uključujući dizajniranje istraživanja, te analizu kvantitativnih i kvalitativnih podataka. Vješto pisanje akademskih radova, provođenje analiza politika, pripremanje i pisanje istraživačkog rada. KOMPETENCIJE: Spremnost na samostalno provođenje analiza i interpretacija rezultata dobivenih različitim metodama istraživanja. Spremnost na samostalno pripremanje i pisanje seminarskih radova i završnog rada.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti. Paralelno sa predavanjima, stručne saradnice ERMA programa drže individualne kao i grupne konsultacije po potrebi, za izbor tema seminarskih radova i studentskih istraživanja. Seminari su zamišljeni kao praktična priprema i podrška studentima pri ispunjavanju obaveza programa, i fokusirani su na razvijanje vještina akademskog pisanja i istraživanja.
Cilj održivog razvoja (SDG)	Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje - osiguranje inkluzivnog i pravičnog kvalitetnog obrazovanja i promovisanje mogućnosti učenja tokom čitavog života za sve Cilj 10: Smanjenje nejednakosti - predmet se bavi temama demokratije i ljudskih prava, što je direktno povezano sa smanjenjem nejednakosti unutar i među zemljama. Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije - promovisanje mira, pravičnosti i inkluzivnosti za održivi razvoj, pružanje pristupa pravdi za sve i izgradnja efikasnih, odgovornih i inkluzivnih institucija na svim nivoima
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Nakon završenog kursa, studenti će imati završni ispit koji će podrazumijevati izradu metodologije istraživanja za zadanu temu. Nastavnici koji učestvuju u izvođenju nastave ocijenice kvalitet

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 97. st.4 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo (36/22)

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 3 od 6
OPIS predmeta	

	urađenog zadatka na osnovu tačnosti i sveobuhvatnosti, te dodijeliti ocjene u skladu sa zakonom. 4 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: i) redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; ii) aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; iii) bodova osvojenih vrednovanjem uratka na pisanom ispitu. Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura ² :	Obavezna Andreassen, B. A., Sano, H-O., & McInerney-Lankford, S. (2024). Research Methods in Human Rights: A Handbook. Edward Elgar Publishing Limited. Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. The Qualitative Report, 13(4), 544-559. Bernd, V. D. M. (2017). Legal Human Rights Research. European Institute for Food Law Working Paper Series, 2017/01, 4-20. Bray, Z. (2008). Ethnographic Approaches. In D. Della Porta & M. Keating (Eds.), Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective (pp. 297-315). Cambridge University Press. Brinkmann, S. (2013). Qualitative Interviewing: Understanding Qualitative Research (pp. 1-36). Oxford University Press. Bryman, A. (2012). Social Research Methods (pp. 501-520). Oxford University Press. Goerres, A., Siewert, M., & Wagemann, C. (2019). Internationally Comparative Research Designs in the Social Sciences: Fundamental Issues, Case Selection Logics, and Research Limitations. Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie, 71, 75-97. Krosnick, J. A., & Presser, S. (2009). Question and Questionnaire Design. In J. D. Wright & P. V. Marsden (Eds.), Handbook of Survey Research (2nd ed.). Elsevier.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Lyons, P., & Doueck, H. J. (2010). The Literature Review, Theory, Problem Statement, and Hypothesis. In *The Dissertation: From Beginning to End* (pp. 53-79). Oxford University Press.

Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., & Zechmeister, J. S. (2012). Survey research. In *Research Methods in Psychology* (9th ed., pp. 137-182). McGraw-Hill.

Wodak, R., & Meyer, M. (2015). Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology. In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of Critical Discourse Studies* (3rd ed., pp. 1–22). Sage.

Dopunska

Blatter, J., & Haverland, M. (2012). *Designing Case Studies - Explanatory Approaches in Small-N Research*. Springer Nature.

Brković, Č., & Hodges, A. (2015). Rethinking world anthropologies through fieldwork: Perspectives on 'extended stay' and 'back-and-forth' methodologies. *Anthropological Notebooks*, 27(1), 107-120.

Catalano, T., & Waugh, L. R. (2020). *Critical Discourse Analysis, Critical Discourse Studies and Beyond*. Springer.

Čelebičić, V. (2017). Institutionalized Unpredictability and Café Routines: the Case of Young People in Bosnia and Herzegovina. *Glasnik Etnografskog Instituta SANU*, 65(1), 111-112.

Collier, D., & Gerring, J. (2008). *Concepts and Methods in Social Sciences: the Tradition of Giovanni Sartori*. Routledge.

Della Porta, D., & Keating, M. (Eds.). (2008). *Approaches and Methodologies in the Social Sciences: a Pluralist Perspective*. Cambridge University Press.

Fairclough, N. (2014). *Language and Power* (3rd ed.). Routledge.

Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245.

Gerring, J. (2004). What Is a Case Study and What Is It Good for? *American Political Science Review*, 98, 341-354.

Gerring, J. (2007). *Case Study Research: Principles and Practices*. Cambridge University Press.

Herod, A. (1999). Reflections on interviewing foreign elites: praxis, positionality, validity, and the cult of the insider. *Geoforum*, 30, 313-327.

King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (1994). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton University Press.

Lilleker, D. G. (2003). Interviewing the Political Elite: Navigating a Potential Minefield. *Politics*, 23(3), 207-221.

Murray, R., & Moore, S. (2006). *The Handbook of Academic Writing – A Fresh Approach* (ch.1, 2 and 3, pp. 3-53). Open University Press.

Murray, R. (2006). *How to Write a Thesis* (2nd ed.). Open University Press.

Oakley, A. (1981). Interviewing women: A contradiction in terms. In H. Roberts (Ed.), *Doing Feminist Research* (pp. 30-61). Routledge.

Reisigl, M., & Wodak, R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Anti-semitism*. Routledge.

Goodin, R. E., Rein, M., & Moran, M. (2008). The Public and its Policies (pp. 3-35). In A. Etzioni (Ed.), *The Unique Methodology of Policy Research* (pp.833-843). In M. Moran, M. Rein, & R. E. Goodin (Eds.), *The Oxford Handbook of Public Policy*. Oxford University Press.

Rohlfing, I. (2012). *Case Studies and Causal Inference: An Integrative Framework*. Palgrave Mcmillan.

Seawright, J., & Gerring, J. (2008). Case-Selection Techniques in Case Study Research: a Menu of Qualitative and Quantitative Options. *Political Research Quarterly*, 61(2), 294–308.

Song, M., & Parker, D. (1995). Commonality, Difference and the Dynamics of Disclosure in Depth Interviewing. *Sociology*, 29(2), 241-256.

Tourangeau, R., & Yan, T. (2007). Sensitive questions in surveys. *Psychological Bulletin*, 133(5), 859-83. doi: 10.1037/0033-2909.133.5.859.

Turabian, K. et al. (2013). *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations* (8th ed., Chapters: 2, 4, 5). Chicago Style for Students and Researchers.

Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press*. Routledge.

Vavrus, F., & Bartlett, L. (2022). *Doing Comparative Case Studies- New Designs and Directions*. Routledge.

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2 Stranica 6 od 6
--	---

	Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2015). Methods of Critical Discourse Studies (3rd ed.). Sage. Wodak, R. (2020). The Politics of Fear: The Shameless Normalization of Far-Right Discourse (2nd ed.). Sage. Yin, R. K. (2018). Case Study Research and Applications: Design and Methods (6th ed.). SAGE. Young, E., & Quinn, L. (2002). Writing Effective Public Policy Papers. LGI Documents.
--	--

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
Stranica 1 od 6	

Šifra predmeta: DHRPH206	Naziv predmeta: MIR I LJUDSKA PRAVA		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 5
Status: OBAVEZAN	Ukupan broj sati: 38 Predavanja 28 Ekspertski seminar 4 Tematski izlet 4 Studijske posjete 2		
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Predmet pruža detaljan pregled ključnih pravnih, političkih i društvenih dimenzija kršenja ljudskih prava, mehanizama pravde i napora za izgradnju mira u Jugoistočnoj Evropi. Kritički se bavi međunarodnim humanitarnim pravom, genocidom, zločinima protiv čovječnosti i mehanizmima tranzicijske pravde, s posebnim fokusom na postkonfliktna društva u regionu. Kroz kombinaciju teorijskih rasprava, studija slučaja i iskustvenog učenja, studenti će steći praktične uvide u rješavanje sukoba, pomirenje i zagovaranje ljudskih prava. Ciljevi su: • Uvesti ključne pojmove iz međunarodnog humanitarnog prava (MHP), genocida, zločina protiv čovječnosti i tranzicijske pravde. • Ispitati pravne okvire koji regulišu ratne zločine i kršenja ljudskih prava, s posebnim fokusom na međunarodne sudove i regionalne mehanizme. • Poboljšati kritičku analizu napora u oblasti pravde i pomirenja. • Podstaci studente da kritički procijene uspjehe i izazove postkonfliktne pravde u Jugoistočnoj Evropi. • Omogućiti praktična iskustva učenja, uključujući terenski obilazak Srebrenice i susrete s nevladinim organizacijama, kako bi se teorija povezala sa stvarnim izazovima. • Podstaci etičku refleksiju o suočavanju s prošlim zločinima, zastupanju žrtava i historijskom sjećanju. • Promovisati posvećenost pravdi, ljudskim pravima i rješavanju sukoba u postkonfliktnim društvima		
Tematske jedinice:			

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2 Stranica 2 od 6
--	---

<i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	MEĐUNARODNO HUMANITARNO PRAVO • GENOCID I ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI U MEĐUNARODNOM PRAVU • MUČENJE I PRISILNI NESTANCI U MEĐUNARODNOM PRAVU • TRANZICIJSKA PRAVDA • IZGRADNJA MIRA U JUGOISTOČNOJ EVROPI • STUDIJSKA POSJETA: MEMORIJALNI CENTAR POTOČARI
Ishodi učenja:	KRAJEM KURSA, STUDENTI ĆE RAZVITI SLJEDEĆA ZNANJA, VJEŠTINE I KOMPETENCIJE: I. ZNANJE I RAZUMIJEVANJE - Razumijevanje međunarodnog humanitarnog prava (MHP) i njegove primjene na oružane sukobe, s posebnim naglaskom na pravnu zaštitu civila i boraca. - Znanje pravnih definicija i sudske prakse vezane za genocid i zločine protiv čovječnosti, posebno u kontekstu Jugoistočne Evrope. - Razumijevanje historijskih, pravnih i društvenih dimenzija torture i prisilnih nestanaka, uključujući njihove dugoročne posljedice za pojedince i društva. - Sticanje uvida u mehanizme tranzicijske pravde, uključujući krivične tribunale, komisije za istinu, reparacije i institucionalne reforme, te njihovu efikasnost u postkonfliktnim društvima. - Poznavanje dinamike izgradnje mira u Jugoistočnoj Evropi, uključujući procese pomirenja, angažman civilnog društva i ulogu međunarodnih organizacija. II. ANALITIČKE I KRITIČKE VJEŠTINE - Kritička procjena snaga i ograničenja međunarodnih pravnih mehanizama u suočavanju s ratnim zločinima, zločinima protiv čovječnosti i genocidom. - Evaluacija efikasnosti inicijativa tranzicijske pravde u promociji pomirenja, demokratije i održivog mira. - Analiza međusobnog odnosa prava, politike i historijskog sjećanja u postkonfliktnim društvima, posebno na Balkanu. - Poređenje napora postkonfliktne pravde i izgradnje mira u Jugoistočnoj Evropi s onima u drugim regijama. III. ISTRAŽIVAČKE I PRAKTIČNE VJEŠTINE - Provođenje pravne analize slučajeva korištenjem primarnih izvora, sudskih presuda i akademske literature. - Primjena interdisciplinarnih pristupa iz prava, političkih nauka i sociologije u proučavanju pravde i izgradnje mira nakon rata. IV. ETIČKE I PROFESIONALNE KOMPETENCIJE - Refleksija o etičkim izazovima u suočavanju s prošlim zločinima, uključujući pitanja zastupanja žrtava i kolektivnog sjećanja. - Prepoznavanje uloge civilnog društva, nevladinih organizacija i međunarodnih institucija u promovisanju pravde i pomirenja. - Poštovanje i profesionalna etika u interakciji s preživjelim, aktivistima i stručnjacima, uz pokazivanje kulturne osjetljivosti.

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2 Stranica 3 od 6
--	---

	- Razvoj posvećenosti zagovaranju ljudskih prava i promociji pravde u postkonfliktnim društvima.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti. U sklopu kursa studenti/-ce imaju i cjelodnevni tematski izlet unutar granica Bosne i Hercegovine, tokom kojeg su organizirane posjete te relevantnim međunarodnim i nevladinim organizacijama.
Ciljevi održivog razvoja	Cilj 16: Mir, pravda i snažne institucije
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Provjera znanja sastoji se od: - Seminarškog rada 50% - Završnog ispita 50% 5 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta;- aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem seminarškog rada - bodova osvojenih vrednovanjem završnog testa Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline putem online upitnika.
Literatura²:	OBAVEZNA Bešić, Miloš. and Nemanja Džuverović. 2020 “How Many Truths are There? Reconciliation and Agonistic Dialogue in the Former Yugoslavia.” Southeast European and Black Sea Studies, 20 (3): 455-472.

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 4 od 6
OPIS predmeta	

	Cooper, Neil, Mandy Turner, and Michael Pugh. 2011. “The End of History and the Last Liberal Peacebuilder: A Reply to Roland Paris.” <i>Review of International Studies</i> 37 (4): 1995–2007. Elster Jon. 2004. <i>Closing the Books: Transitional Justice in Historical Perspective</i>. New York: Cambridge University Press, pp 79-135 Emily Crawford. <i>International Armed Conflict</i>, Max Planck Encyclopedia of Public International Law Gregory J. Santon, “The Ten Stages of Genocide”, <i>Genocide Watch</i>, https://www.genocidewatch.com/bs/tenstages Hans-Peter Gasser, Daniel Thürer. <i>Humanitarian Law, International</i>, Max Planck Encyclopedia of Public International Law Levon Chorbajian, George Shirinian (eds.), <i>Studies in Comparative Genocide</i>, Houndmills: Macmillan Press Ltd., 1999, pp. 3-14; 31-46; 157-164; M. Cherif Bassiouni, <i>Crimes Against Humanity: Historical Evolution and Contemporary Application</i> (Cambridge University Press, 2011) Mac Ginty, Roger. 2010. “Hybrid Peace: The Interaction Between Top-Down and Bottom-Up Peace.” <i>Security Dialogue</i>, 41 (4): 391–412. Mac Ginty, Roger. 2011. <i>International Peacebuilding and Local Resistance: Hybrid Forms of Peace</i>. Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp.19-47 only. Manfred Nowak, <i>Fact-Finding on Torture and Ill-Treatment and Conditions of Detention</i>, <i>Journal of Human Rights Practice</i>, Volume 1, Issue 1, 2009. Manfred Nowak, <i>Final report: Special process on missing persons in the territory of the former Yugoslavia</i>, 1997. Paris, Roland. 2010. “Saving Liberal Peacebuilding.” <i>Review of International Studies</i> 36 (2): 337-365. Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Manfred Nowak, <i>Human Rights Council</i>, UN Doc A/HRC/13/39, 9 February 2010, page 5 to 21. Robert Dubler SC, Matthew Kalyk, <i>Crimes Against Humanity in the 21st Century: Law, Practice and Threats to International Peace and Security</i> (Brill/Nijhoff, 2018) Ruti G. Teitel. 2000. <i>Transitional Justice</i>. New York: Oxford University Press, pp. 3-26.
--	---

Thilo Marauhn, Zacharie F. Ntoubandi. Non-International Armed Conflict, Max Planck Encyclopedia of Public International Law

Torture and Enforced Disappearance, in: Catarina Krause und Martin Scheinin (eds.), International Protection of Human Rights: A Textbook, 2nd rev. ed., Institute for Human Rights Turku/Abo, Finland 2012, 153-187.

Yoram Dinstein. Warfare, Methods and Mean, Max Planck Encyclopedia of Public International Law

DOPUNSKA

Bellamy, Alex and Paul Williams. 2010. Understanding Peacekeeping. London: Polity, pp.173-278 only.

Belloni, Roberto. 2020. The Rise and Fall of Liberal Peacebuilding in the Balkans. London: Palgrave Macmillan, pp. 27-52

Christine Byron, War Crimes and Crimes Against Humanity in the Rome Statute of the International Criminal Court (Manchester University Press, 2009)

David, Lea. 2017. “Against Standardization of Memory.” Human Rights Quarterly 39 (2): 296-318.

Dirk A. Moses, “Toward a Theory of Critical Genocide Studies”, <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/fr/document/toward-theory-critical-genocide-studies.html>,

Donald Bloxham, A. Dirk Moses (eds.), The Oxford Handbook of Genocide Studies, Oxford University Press, 2012

Džuverović, Nemanja, 2019. “Contextualization of the Local. A Predisposition of former Yugoslav States to Liberal Peace.” Southeastern Europe, 43 (2), 133-157.

Džuverović, Nemanja. 2021. “‘To Romanticise or not to Romanticise the Local’: Local Agency and Peacebuilding in the Balkans.” Conflict, Security & Development, 21 (1): 21-41.

Eric D. Weitz, A Century of Genocide. Utopias of Race and Nation, Princeton: Princeton University Press, 2003.

International Commission on Missing Persons Factsheet: BiH, Missing Persons From the Armed Conflicts Of The 1990s: A Stocktaking, 2015.

Jansen, Stef. 2013. “If Reconciliation Is the Answer, Are We Asking the Right Questions?” Studies in Social Justice 7 (2): 229-243.

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 6 od 6

	Mac Ginty, Roger and Richmond, Oliver P 2013. “The Local Turn in Peace Building: A Critical Agenda for Peace” Third World Quarterly, 34 (5): 763-783. Mac Ginty, Roger. 2014. “Everyday Peace: Bottom-Up and Local Agency in Conflict-Affected Societies.” Security Dialogue, 45 (6): 548-564. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. Nataša Kandić. 2012. “RECOM: A New Approach to Reconciliation and a Corrective for Criminal Justice.” Forum for Transitional Justice, Issue 4, December 2012, pp. 78-80, available for download at: http://www.hlc-rdc.org/?p=22446&lang=de. Ramsbotham, Oliver, Woodhouse, Tom and Miall, Hugh. 2016. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity, pp.173-266 only. Raphael Lemkin, “Genocide”, American Scholar, Volume 15, no.2 (April 1946). Raphael Lemkin, “Genocide-A Modern Crime”, Free World, April 1945. Raphael Lemkin, Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, and Proposals for Redress, Washington D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 1944. Richmond, Oliver. 2014. Failed Statebuilding. New Haven and London: Yale University Press, pp.62-103 only. Serge Brammertz, Micelle Jarvis (eds.), Prosecuting Conflict-Related Sexual Violence at the ICTY (Oxford University Press, 2016)
--	---

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
	Stranica 1 od 4

Šifra predmeta: DHREL201		Naziv predmeta: DJEČIJA PRAVA	
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 3
Status: IZBORNI		Ukupan broj sati: 16 Predavanja: 12 Posjete, seminari, radionice 4	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Primarni cilj je podsticanje sveobuhvatnog razumijevanja značaja i implikacija primjene dječijih prava u specifičnom kontekstu Jugoistočne Evrope. Također, cilj je osposobiti učesnike znanjem i vještinama potrebnim za provođenje istraživanja koja uključuju ranjive grupe, uz osiguravanje poštivanja snažnih etičkih principa. Predmet se fokusira na mjesto dječijih prava unutar ljudskih prava (posebnosti i sličnosti) i raspravlja o aktuelnim pravnim slučajevima vezanim za dječija prava, kao što su inkluzivno obrazovanje djece s invaliditetom, djeca u migraciji i klimatske promjene. Cilj je objasniti kako dječija prava treba shvatiti kao ljudska prava djece, koja su sastavni dio općeg okvira ljudskih prava, ali istovremeno imaju svoje specifičnosti (dilema razlike). Posebno se istražuje tenzija između autonomije i zaštite djece. Specifičnost dječijih prava dodatno se ilustruje kroz sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava i Evropskog komiteta za socijalna prava. Pored toga, analiziraju se posebni aspekti dječijih prava u Jugoistočnoj Evropi i raspravlja o nedostacima u općim mjerama država za ostvarivanje dječijih prava u regionu. Dalje, cilj je istražiti kapacitete država Jugoistočne Evrope u uspostavljanju pravnih i administrativnih okvira, strategiziranju, koordinaciji, budžetiranju, obuci, širenju informacija i poduzimanju drugih ključnih mjera za implementaciju Konvencije o pravima djeteta (CRC).		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	Prava djeteta u međunarodnom pravu Prava djeteta u JI Evropi		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2 Stranica 2 od 4
--	--

Ishodi učenja:	Studenti/-ce će znati i razumjeti: -mjesto dječijih prava unutar ljudskih prava (prava), kako u pogledu sličnosti, tako i razlika. -mogućnosti za ostvarivanje dječijih prava u regionu Jugoistočne Evrope (JIE). Studenti/-ce će biti sposobni/-e da: Analiziraju sudsku praksu iz perspektive dječijih prava. kritički analiziraju postojeće mjere za implementaciju prava djeteta u svojim državama. -moći će predložiti uvođenje novih i unapređenje postojećih mjera.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti.
Cilj održivog razvoja (SDG)	SDG 3: Zdravlje i blagostanje – Obuhvata pravo djece na zdravstvenu zaštitu, imunizaciju, podršku mentalnom zdravlju i zaštitu od nehranjenosti. SDG 4: Kvalitetno obrazovanje – Naglašava pravo na besplatno, pravedno i kvalitetno obrazovanje za svu djecu, uključujući marginalizovane grupe. SDG 5: Rodna ravnopravnost – Fokusira se na zaštitu prava djevojčica, eliminaciju diskriminacije i osiguravanje jednakih mogućnosti u obrazovanju i šire. SDG 10: Smanjenje nejednakosti – Bavi se diskriminacijom, isključenošću i nejednakostima koje pogađaju djecu iz manjinskih, izbjegličkih i siromašnih zajednica. SDG 16: Mir, pravda i snažne institucije – Zalaže se za zaštitu djece od nasilja, trgovine ljudima i eksploatacije, uz promovisanje pravosudnih sistema prilagođenih djeci. SDG 17: Partnerstvom do ciljeva – Podstiče saradnju između vlada, nevladinih organizacija, edukatora i zajednica s ciljem jačanja politika zaštite djece.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama.

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 3 od 4
OPIS predmeta	

	Ocjenjivanje se sastoji od 80% pismenog zadatka; 20% redovno pohađanje kursa (najmanje 80%) i aktivno učestvovanje tokom nastave i aktivnosti unutar kursa. 3 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem pismenog zadatka Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura ² :	Obavezna : Convention on the Rights of the Child (1989), arts. 1-41 UNICEF UN(2012) General Measures of Implementation of the CRC (Article 4) – infrastructure for the implementation of the CRC in Albania, B&H, Croatia, North Macedonia, Montenegro and Serbia; Extracts from the CRC Committee’s Concluding observations and SP Reports (where the COBs are too “old”) General Comment No. 5 of the CRC Committee on General Measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para.6). UN Doc. CRC/GC/2003/5, 2003 ECt.HR 10 September 2019, <i>Strand Lobben and others v Norway</i> ECSR 9 September 2020, International Federation for Human Rights and Inclusion Europe v Belgium ECSR 26 January 2021, <i>ICJ and ECR v Greece</i> CRC Committee 22 September 2021 (adm.), <i>Sacchi et al. v Argentina et al.</i> W. Vandenhoe, G. Erdem Türkelli and Sara Lembrechts (2019), Introduction: Three decades of children’s rights law in Children’s Rights: A Commentary on the Convention on the Rights of the Child and its Protocols, Elgar, pp. 1-37 Dopunska: Burgund Isakov, A., Gajić, M. (2025). Children’s participation in decision-making in the Republic of Serbia, University of Belgrade and Global campus

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 4 od 4
OPIS predmeta	

	of Human rights http://katalog.fpn.bg.ac.rs/sr/publikacija/childrens-participation-decision-making-republic-serbia Altafin, Chiara; Pasic, Nejira. "Introducing Curated #4: Key Issues on Children’s Rights in South East Europe", GC Human Rights Preparedness, 11 September 2023, https://gchumanrights.org/preparedness-children/article-detail/introducing-curated-4-key-issues-on-childrens-rights-in-south-east-europe.html UN (2019) Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Bosnia and Herzegovina*, Convention on The Rights of the child; CRC/C/BIH/CO/5-6 UN (2012) Concluding observations the combined second to fourth periodic reports of Albania, adopted by the Committee at its sixty-first session, Convention on The Rights of the child ; CRC/C/ALB/CO/2-4 UN (2014) Concluding observations on the combined third and fourth periodic reports of Croatia, CRC/C/ALB/CO/2-4 Convention on The Rights of the child; CRC/C/HRV/CO/3-4 UN (2010) Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention, Convention on The Rights of the child ; CRC/C/MKD/CO/2 UN (2021) List of issues in relation to the combined third to sixth periodic reports of North Macedonia, Convention on The Rights of the child ; CRC/C/MKD/Q/3-6 UN(2018) Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Montenegro, Convention of the rights of the child, CRC/C/MNE/CO/2-3 UN(2017) Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Serbia, Committee on the Rights of the Child, CRC/C/SRB/CO/2-3 UN(2020) Combined third to sixth reports submitted by North Macedonia under article 44 of the Convention, due in 2017, Committee on the Rights of the Child CRC/C/MKD/3-6
--	---

CISCentar za interdisciplinarnе studije
Univerziteta u Sarajevu
prof. dr. Zdravko Grebo

Obrazac SP2

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE
“Prof. dr. Zdravko Grebo”

Stranica 1 od 3

OPIS predmeta

Šifra predmeta: DHREL202	Naziv predmeta: MIGRACIJE I LJUDSKA PRAVA		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 3
Status: IZBORNI		Ukupan broj sati: 16 Predavanja: 12 Posjete, seminari, radionice 4	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj kursa je pružiti opće znanje o razvoju prava migracija u posljednjim godinama i njegovoj povezanosti s ljudskim pravima; fokus će biti na evropskom okviru, uz posebnu pažnju na perspektive budućeg proširenja. Primarni cilj kursa je podsticanje sveobuhvatnog razumijevanja prava i upravljanja migracijama te njihovih implikacija na ljudska prava u specifičnom kontekstu Jugoistočne Evrope. Cilj je osposobiti studente znanjem i vještinama potrebnim za provođenje istraživanja koja uključuju sve relevantne grupe, uz osiguravanje dosljednosti u pristupu zasnovanom na ljudskim pravima. Kurs će uzeti u obzir sudsku praksu Suda pravde Evropske unije i Evropskog suda za ljudska prava, a također će biti predstavljene i konvencije Vijeća Evrope.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	Pritvor kao način upravljanja neregularnim migrantima i tražiocima azila; Granični postupci i ljudska prava; Ranjivosti i ljudska prava u migracijskoj politici.		
Ishodi učenja:	Studenti će znati i razumjeti ulogu ljudskih prava u migracijskoj i azilantskoj politici. Studenti će biti sposobni kritički analizirati pravni okvir i sudsku praksu (Sud pravde EU i Evropski sud za ljudska prava).		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 3

	Studenti će posjedovati znanje i razumijevanje mogućnosti za ostvarivanje prava migranata u regionu Jugoistočne Evrope. Studenti će moći detaljno ispitati postojeće mjere za zaštitu i implementaciju prava migranata u svojim zemljama. Osim toga, bit će u mogućnosti doprinijeti predlaganju i razvoju novih modela te unapređenju postojećih mjera.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada i aktivnosti.
Cilj održivog razvoja (SDG)	SDG 1 – Svijet bez siromaštva; SDG 5 – Rodna ravnopravnost; SDG 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast; SDG 10 – Smanjenje nejednakosti; SDG 16 – Mir, pravda i snažne institucije.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Ocjenjivanje se kratki pismeni zadatak. 3 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem pismenog zadatka Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura²:	Obavezna Borraccetti, M. “Trafficking in Human Beings and Human Security: A Comprehensive Approach”. In Blurring Boundaries: Human Security and Forced Migration. Brill Nijhoff, 2017 Borraccetti, M. Human Trafficking, Equality, and Access to Victims’ Rights; in L.S. Rossi, F. Casolari (eds.), The Principle of Equality in EU Law, Springer International Publishing, 2017.

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 3 od 3
OPIS predmeta	

	J. Planitzer, N. Katona: Criminal Liability of Corporations for Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation, Global Policy Volume 8. Issue 4, University of Durham, November 2017. Michele Anne Clark. Trafficking in Persons: An issue of human security (2003); Shelley, L. Human Smuggling and Trafficking into Europe. A Comparative Perspective. Migration Policy Institute 2014. Dopunska Border Justice: Migration and Accountability for Human Rights Violations, Cathryn Costello and Itamar Mann, German Law Journal (2020), 21, pp. 311–334; Human trafficking in the Western Balkans: a review of legal and security perspectives, Stela Karaj, Kristaq Xharo, Universul Juridic, 2024 The ECtHR case law on migration: https://ks.echr.coe.int/web/echr-ks/immigration https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_immigration_eng-pdf
--	---

  CIS Centar za interdisciplinarne studije Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Zdravko Grebo UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo” OPIS predmeta	Obrazac SP2
	Stranica 1 od 5

Šifra predmeta: DHREL203	Naziv predmeta: PRAVO OKOLIŠA I GLOBALNI IZAZOVI		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 3
Status: IZBORNI		Ukupan broj sati: 16 Predavanja: 12 Posjete, seminari, radionice 4	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast(i) kojima predmet pripada (UNSA i partnerski univerziteti programa)		
Preduslov za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Ovaj kurs uvodi studente u pravo okoliša, skup prava treće generacije koja nisu izričito navedena u poveljama i koja su konceptualno isprepletena, kao i njihovu primjenu ili kršenje u kontekstu globalnih okolišnih promjena. Poseban naglasak stavlja se na regionalni kontekst. Kurs proučava osnovne pojmove i procese globalnih okolišnih promjena i pravde, kao i aspekte pravde koji su relevantni za ekonomski rast i podjelu između globalnog Sjevera i Juga. Kroz interaktivne sesije, kurs angažuje studente u promišljanju strategija za suočavanje s globalnim ekološkim izazovima i povezuje ih s podrškom javnosti u jugoistočnoj i istočnoj Evropi za okolišnu održivost i pravdu u upravljanju zajedničkim prirodnim resursima. Ciljevi kursa su: ● Povezati teoriju i zakon o pravu s savremenim globalnim razvojnim izazovima ● Opremljenje studenata interdisciplinarnim razumijevanjem klimatskih promjena i klimatske pravde ● Analizirati pokrete za zaštitu okoliša pokret u jugoistočnoj Evropi i njegovu povezanost s implementacijom ljudskih prava u regiji ● Predstaviti promišljene alternative ekocidnom i nepravednom dominantnom međunarodnom razvojnom paradigmatom ● Uvesti primjere neevropskih političkih ontologija u vezi s okolinom i upravljanjem okolišem		

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 2 od 5

Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	• Prava okoliša u međunarodnom pravu i regionalnom zakonodavstvu • Interdisciplinarna prezentacija globalnih klimatskih i okolišnih promjena i međunarodnih političkih odgovora • Interdisciplinarna prezentacija etičkih aspekata globalnih promjena okoliša i perspektiva razvoja • Globalni Jug i neevropske alternative „razvoju“ • Društveni stavovi i pokreti u jugoistočnoj Evropi koji se bave održivošću i troškovima razvoja • Alternativne vizije pravedne održivosti i održivog blagostanja • Ontologija i metrike za alternativne razvojne puteve
Ishodi učenja:	Studenti/-ce će: Poznavati pokretače i uticaje globalnih okolišnih promjena. Razumjeti spektar perspektiva o prirodi i razvoju izvan dominantne paradigme. Poznavati trendove zaštite okoliša specifične za jugoistočnu Evropu i svijest o glavnim društvenim pokretima. Razumijeti interdisciplinarnu vez između društvene nepravde i ekološkog kolapsa. Nakon završetka kursa, studenti će biti sposobni procijeniti uticaj društvenih odluka na globalne okolišne promjene i njihov efekat na ljudska prava različitih društvenih grupa.
Metode izvođenja nastave:	Metode izvođenja nastave uključuju kombinaciju frontalnih predavanja sa interaktivnim načinima učenja, od diskusija do grupnog rada te video i audio prezentacija i igranja uloga.
Cilj održivog razvoja (SDG)	Cilj 1: Bez siromaštva Cilj 3: Osigurati zdrave živote i promovisati blagostanje za sve ljude u svim dobima Cilj 8: Promovisati održiv, inkluzivan i dugoročan ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost te dostojanstven rad za sve Cilj 10: Smanjiti nejednakost unutar i između država Cilj 12: Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje Cilj 13: Preduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 3 od 5

	Cilj 15: Zaštititi, obnoviti i promovisati održivo korištenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije, zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta te zaustaviti gubitak biodiverziteta
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Studenti su obavezni prisustvovati nastavi (minimalno 80% od ukupnog fonda sati). Obavezni su čitati zadanu literaturu prije predavanja i aktivno učestvovati u diskusijama i radionicama. Ocjenjivanje se kratki pismeni zadatak. 3 ECTS bodova dodijelit će se studentima na osnovu: - redovnog pohađanja (80%) predavanja i radionica predmeta; - aktivnog učešća u aktivnostima u nastavi; - bodova osvojenih vrednovanjem pismenog zadatka Studenti i studentice po završetku kursa evaluiraju predmet od sadržaja, do načina predavanja pojedinih predavača, i predmeta kao cjeline te dostupnosti materijala putem online upitnika.
Literatura²:	Obavezna Carević, M. (2016) ‘The principle of common but differentiated responsibilities and its transformation in the Paris Agreement’, in Domazet, M. (ed.) Ecology and Justice: Contributions from the margins. Zagreb: Institute for Political Ecology, pp. 77–93. (15pp) Domazet, M. (2025). Degrowth Doughnut. In A. Nelson & V. Liegey (Eds.), Routledge Handbook on Degrowth (p. Ch 16). London: Routledge. (20pp) Dresner, S. (2008) 'Introduction', The Principles of Sustainability. London: Earthscan, pp. 1-5 (5pp) Grant, Evadne (2015), International human rights courts and environmental human rights: re-imagining adjudicative paradigms, Journal of Human Rights and the Environment, Vol. 6 No. 2, September 2015, pp. 156–176 (20pp) IPCC (2023) Chapter 13: Section 13.8: Vulnerable Livelihoods and Social Inequality, pp. 1865-1867; 1870 (4pp). In Bednar-Friedl, B., et al. (eds.) Europe. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)].

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2
OPIS predmeta	Stranica 4 od 5

	Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, pp. 1817–1927, doi:10.1017/9781009325844.015 Krüger, O., Domazet, M. and Dolenec, D. (2016) ‘Rejecting the post-political response to climate change: introducing the European egalitarian environmentalist’, <i>Socijalna ekologija</i>, 25(1–2), pp. 167–188. doi: 10.17234/SocEkol.25.1.5. (20pp) Sólon, P. (2018). THE RIGHTS OF MOTHER EARTH. In V. Satgar (Ed.), <i>The Climate Crisis: South African and Global Democratic Eco-Socialist Alternatives</i> (pp. 107–130). Wits University Press. https://doi.org/10.18772/22018020541.10 (23pp) United Nations General Assembly, resolution, 26 July 2022: The human right to a clean, healthy and sustainable environment, A/76/L.75 (5 pages) Dopunska Boyle, Alan (2012), <i>Human Rights and the Environment: Where Next? The European Journal of International Law</i> Vol. 23 no. 3, 613–642 D’Alisa, G. and Kallis, G. (2016) ‘A political ecology of maladaptation: Insights from a Gramscian theory of the State’, <i>Global Environmental Change</i>, 38, pp. 230–242. doi: 10.1016/j.gloenvcha.2016.03.006. Domazet, M. (2019). <i>Degrowth-compatible Common Senses in Croatia. Südosteuropa Mitteilungen</i> 05–06: 158–168. Domazet, M. and Ančić, B. (2019) ‘Complementarity between the EJ movement and degrowth on the European semiperiphery: An empirical study’, <i>Ecological Economics</i>, 157, pp. 120–128. doi: 10.1016/j.ecolecon.2018.11.006. Dresner, S. (2008) ‘Ch 8: The Ethics of Sustainability’, in <i>The Principles of Sustainability</i>. London: Earthscan, pp. 129–144. Francioni, Francesco (2010), <i>International Human Rights in an Environmental Horizon</i>, <i>The European Journal of International Law</i> Vol. 21 no. 1, 41-55 Imeri, B. (2023) <i>POLLUTION AND THE HUMAN RIGHTS OF MARGINALIZED GROUPS: INEQUITABLE EXPOSURE OF ROMA COMMUNITY TO UNHEALTHY ENVIRONMENTS IN KOSOVO</i>. MA Thesis, ERMA. University of Sarajevo – University of Bologna. Kalem, M. (2020) <i>#FRIDAYSFORFUTURE – BEYOND THE HASHTAG ON YOUTH ACTIVISM FOR CLIMATE JUSTICE: A CASE STUDY OF SLOVENIA’S YOUTH FOR CLIMATE JUSTICE (MLADI ZA PODNEBNO PRAVIČNOST MZPP)</i>. MA Thesis, ERMA. University of Sarajevo – University of Bologna. Manual on Human Rights and the Environment, Council of Europe, 2012 https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/dh_dev_manual_environment_eng
--	--

UNIVERZITET U SARAJEVU – CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE STUDIJE “Prof. dr. Zdravko Grebo”	Obrazac SP2 Stranica 5 od 5
OPIS predmeta	

	Medak, T., Domazet, M. and Rilović, A. (2020) ‘Degrowth’, in Encyclopedia of the World’s Biomes. Elsevier, pp. 287–295. doi: 10.1016/B978-0-12-409548-9.12081-0. (7pp) Rajamani, Lavanya (2010), The Increasing Currency and Relevance of Rights-Based Perspectives in the International Negotiations on Climate Change, Journal of Environmental Law 22:3, 391-429 Rammelt, C. F. et al. (2023) ‘Impacts of meeting minimum access on critical earth systems amidst the Great Inequality’, Nature Sustainability, 6(2), pp. 212–221. doi: 10.1038/s41893-022-00995-5. Report of the Independent Expert on the issue of human rights obligations relating to the enjoyment of a safe, clean, healthy and sustainable environment, John H. Knox, Mapping report, A/HRC/25/53 (21 pages) Shelton, Dinah (2010) Developing substantive environmental rights, Journal of Human Rights and the Environment, Vol. 1 No. 1, March 2010, pp. 89–120 Špirić, J. (2018) ‘Ecological distribution conflicts and sustainability: lessons from the post-socialist European semi-periphery’, Sustainability Science, 13(3), pp. 661–676. doi: 10.1007/s11625-017-0505-6. Supreme Court of the Netherlands (2019) The State vs. Urgenda. Den Haag: SCN, pp.1-6 Tomašević, T, Leljak-Gracin, Ž (eds.) (2014) Legal Instruments for the Environmental Protection, Zelena akcija, Zagreb. UNEP(2015)Factsheet on Human Rights and the Environment. UNEP and UNCTAD (1975) The Cocoyoc Declaration. International Organization 29(3): 893–901.
--	---